

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Akcijski načrt

za razvoj ekološkega
kmetijstva do leta 2027

ekološki

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

SKUPNA
KMETIJSKA
POLITIKA

ANEK

Akcijski načrt

za razvoj ekološkega kmetijstva
do leta 2027 (ANEK)

JULIJ 2022

Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027

Izdajatelj: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Grafično oblikovanje: Art design, d. o. o.

Tisk: Grafex, d. o. o.

Naklada: 800 izvodov

Prva izdaja: Ljubljana, 2022

Slika na naslovnici:

Pridelki ekološkega kmetovanja, avtor: Subottina Ana/Shutterstock.com

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

631.147(497.4)

AKCIJSKI načrt za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK). - 1. izd. -

Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2022

ISBN 978-961-6761-92-5

COBISS.SI-ID 115329539

Vsebina

1	EKOLOŠKO KMETIJSTVO – trajnostna oblika kmetijstva, ki zagotavlja zdravo hrano, varovanje okolja in narave ter zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe.....	9
1.1	Potek priprave »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027«.....	11
2	ANALIZA IN OPIS STANJA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI	13
2.1	Analiza in opis stanja ekološkega kmetijstva v Sloveniji od leta 2007 do leta 2020.....	14
2.2	Podpore za ekološko kmetovanje od leta 2007 do leta 2019.....	24
2.3	Nadzorni sistem v RS.....	29
2.4	Označevanje.....	29
3	POGLED NAPREJ – VIZIJA RAZVOJA IN STRATEŠKI CILJI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI DO LETA 2027.....	31
4	SWOT-ANALIZA PO PREDNOSTNIH PODROČJIH	37
4.1	Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov.....	38
4.2	Prenos znanja	40
4.2.1	Izobraževanje	40
4.2.2	Svetovanje in pospeševanje.....	42
4.3	Ekološko semenarstvo	43
4.4	Povezovanje in skupni nastop na trgu	44
4.5	Ekološka živila v sistemu javnega naročanja.....	45
4.6	Promocija in trženje.....	46
4.7	Raziskave in razvoj novih tehnologij.....	47
4.8	Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami.....	48
5	OPREDELITEV POTREB, CILJEV IN UKREPOV PO PREDNOSTNIH PODROČJIH	49
5.1	Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov.....	50
5.2	Prenos znanja (izobraževanje, svetovanje in pospeševanje).....	53
5.3	Ekološko semenarstvo.....	55
5.4	Povezovanje in skupni nastop na trgu	57
5.5	Ekološka živila v sistemu javnega naročanja.....	58

5.6 Promocija in trženje.....	62
5.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij.....	64
5.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami.....	66
6 LITERATURA IN VIRI.....	69
6.1 Statistični in drugi podatki (razpoložljivi do 26. 11. 2021).....	70
6.2 Drugi viri.....	70

KAZALO GRAFOV:

Graf 1: Delež kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo po državah EU v letih 2000, 2010 in 2019	14
Graf 2: Scenariji razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2030.....	33

KAZALO PREGLEDNIC:

Preglednica 1: Kmetije, KZU in predelovalni obrati, vključeni v ekološko kontrolo, 2007–2020.....	15
Preglednica 2: Obseg KZU, po posameznih kulturah, vključenih v ekološko kontrolo, 2007–2020	18
Preglednica 3: Stanje ekološkega kmetijstva po statističnih regijah.....	19
Preglednica 4: Število živali v ekološki kontroli in delež živali v ekološki kontroli, glede na vse živali.....	20
Preglednica 5: Obseg ekološke pridelave izbranih rastlinskih pridelkov, proizvodov živalskega izvora in proizvodov iz akvakulture, 2011–2020 (v tonah)	21
Preglednica 6: Višina podpor za ekološko kmetijstvo 2007–2020 (v EUR).....	25
Preglednica 7: Podpore ekološkemu kmetijstvu, v okviru izvajanja PRP 2007–2013 in 2014–2020.....	26
Preglednica 8: Druge javne podpore na področju ekološkega kmetijstva v obdobju 2007–2020.....	28

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ANEK - Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva
ARRS - Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS
ARSKTRP - Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
BC Naklo - Biotehniški center Naklo
CLLD - Lokalni razvoj, ki ga vodi Skupnost
CRP - Ciljni raziskovalni programi
EIP - Evropsko partnerstvo za inovacije
EK - Ekološko kmetijstvo
EKO - Ekološki
EU - Evropska unija
FFS - Fitofarmaceutvska sredstva
GERK - Grafična enota rabe kmetijskega gospodarstva
GRM NM - GRM NOVO MESTO - center biotehnike in turizma
GSO - Gensko spremenjeni organizmi
GZS-ZKŽP - Gospodarska zbornica Slovenije - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij
HA - Hektar
HORECA - Hotelirstvo, restavracije, catering
JN - Javno naročanje
JSKS - Javna služba kmetijskega svetovanja
KGZS - Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KIS - Kmetijski inštitut Slovenije
KMG - Kmetijsko gospodarstvo
KO - Kontrolne organizacije
KOPOP - Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila
KZU - Kmetijska zemljišča v uporabi
LAS - Lokalna akcijska skupina
MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MGRT - Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ - Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

MJU - Ministrstvo za javno upravo
MKGP - Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP - Ministrstvo za okolje in prostor
MZ - Ministrstvo za zdravje
NPK - Nacionalna poklicna kvalifikacija
NVO - Nevladne organizacije
OMD - Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
OP - Organizacija proizvajalcev
OŠ - Osnovna šola
PRP - Program razvoja podeželja
RS - Republika Slovenija
Sklad KZG RS - Sklad kmetijskih Zemljišč in gozdov Republike Slovenije
SKP - Skupna kmetijska politika
SP - Skupina proizvajalcev
SŠ - Srednja šola
ŠT - Število
TZS - Trgovinska zbornica Slovenije
UL BF - Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
UM FKBV - Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru
UVHVVR - Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
VVO - Vodovarstvena območja
WWOOF - Svetovne priložnosti na ekoloških kmetijah
ZDEKS - Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije
ZDS - Združenje Demeter Slovenija
ZSPM - Zveza slovenske podeželske mladine
ZZS - Zadružna zveza Slovenije

EKOLOŠKO KMETIJSTVO

trajnostna oblika kmetijstva,
ki zagotavlja zdravo hrano, varovanje
okolja in narave ter zmanjševanje
vplivov na podnebne spremembe

Bivališče za strigalice v ekološkem nasadu oljk,
avtorica: Irena Vrhovnik

EKOLOŠKO KMETIJSTVO

trajnostna oblika kmetijstva, ki zagotavlja zdravo hrano, varovanje okolja in narave ter zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe

Ekološko kmetijstvo je leta 2005, v času priprave prvega nacionalnega »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva«, veljalo za »nišno« obliko kmetijstva, ki ni igralo opaznejše vloge v kmetijskem in prehranbnem sektorju.

V zadnjih letih je ekološko kmetijstvo pridobivalo pomen, zlasti zaradi hitrega naraščanja povpraševanja po ekoloških živilih in ozaveščenosti o pomenu pridelave zdrave hrane, varovanja okolja in narave. Tako danes ekološko kmetijstvo stopa v ospredje, kot pomembna oblika kmetijstva.

Ekološko kmetijstvo zagotavlja zdravo hrano ter je okolju in naravi ena od najprijaznejših oblik kmetijstva. Hkrati izpolnjuje cilje trajnostnega razvoja in je vzorčen primer zelenega oziroma krožnega gospodarstva. V skladu z opredelitvijo nove Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta »je ekološka pridelava celoten sistem upravljanja kmetij in pridelave hrane, ki združuje najboljše okoljske in podnebne prakse, visoko biotsko raznovrstnost, zaščito naravnih virov, uporabo visokih standardov na področju dobrega počutja živali in proizvodnih standardov v skladu z vedno večjim povpraševanjem potrošnikov po izdelkih, pridobljenih z naravnimi snovmi in postopki« (Uredba EU 2018/848, str. 150/1).

Tako so na primer na ekoloških kmetijah zabeleženi večja biotska pestrost, večja sposobnost tal za skladiščenje ogljikovega dioksida in manjši izpusti toplogrednih plinov, manjše onesnaževanje površinskih in podzemnih voda z nitrati in pesticidi. Ekološka živila (v primerjavi s konvencionalnimi živili) vsebujejo zdravju več koristnih snovi (mineralov, vitaminov itd.) ter nič oziroma minimalne ostanke pesticidov, težkih kovin in antibiotikov.

Pri tem je treba poudariti, da ekološko kmetijstvo zagotavlja tudi druge pomembne (socialne in ekonomske) funkcije in pozitivne učinke, kot so varovanje kulturne krajine in revitalizacija podeželja, usmerjenost k zahtevam trga, višji prihodki za kmete, ustvarjanje »zelenih« delovnih mest, privabljanje mladih v kmetijstvo, povezovanje s turizmom na kmetijah, po katerem povpraševanje v zadnjih letih strmo raste, novi neposredni odnosi med potrošniki in kmeti (npr. partnersko kmetijstvo) itn.

10

Ekološko kmetijstvo je dobilo pomemben elan s sprejetjem Evropskega zelenega dogovora. Ta poudarja, da je nujen prehod na bolj trajnosten prehranski sistem, zlasti s krepitvijo prizadevanj kmetov za spopadanje s podnebnimi spremembami, varstvo okolja in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Pri tem ključno vlogo igra prav ekološko kmetijstvo.

Kot podporo razvoju ekološkega kmetijstva je Evropska komisija aprila 2021 objavila »Akcijski načrt za razvoj ekološke pridelave«. Države članice je pozvala, naj v svoje strateške načrte SKP vključijo cilje razvoja ekološkega kmetijstva in pripravijo nacionalne strategije za ekološko kmetijstvo.

1.1 Potek priprave »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027«

Slovenija se zaveda pomena in potenciala ekološkega kmetijstva in zato je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (naročnik) v letu 2020 pristopilo k pripravi novega »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK)«. Na temelju javnega naročila je bil izbran izvajalec Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, z. o. o., so. p.

Ključni del priprave ANEK-a so predstavljale delavnice, in sicer po prednostnih področjih ekološkega kmetijstva. V obdobju med junijem in decembrom leta 2020 je bilo izvedenih 10 delavnic, na katerih so deležniki s področja ekološkega kmetijstva (za vsako prednostno področje) pripravili SWOT-analize ter opredelili potrebe, cilje in ukrepe za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027.

Sledila je objava spletne ankete, v kateri je bilo zbrano ključno gradivo iz izvedenih delavnic. Anketo je izpolnilo 422 deležnikov s področja ekološkega kmetijstva. Namen ankete sta bila vrednotenje predlaganih ciljev in ukrepov ter možnost dodatnih predlogov in ukrepov s strani deležnikov.

Z namenom pregleda in potrditve ključnih strateških ciljev in ukrepov, za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027, je bila v januarju leta 2021 izvedena zadnja delavnica, katere se je udeležilo več kot 80 deležnikov.

Na temelju dela oziroma rezultatov izvedenih delavnic in spletne ankete je izvajalec pripravil osnutek dokumenta »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027«, ki ga je potrdil naročnik.

Proces priprave dokumenta je potekal po načelu »od spodaj navzgor«, z vključevanjem širokega kroga deležnikov s področja ekološkega kmetijstva, katerih skupni cilj je razvoj ekološkega kmetijstva.

Pri pripravi dokumenta so sodelovale naslednje organizacije:

Amarant, Fanči Perdih s. p.,
Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani,
Bureau Veritas, d. o. o.,
Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj,
Čebelarstva zveza Slovenije,
Društvo eco-cultur-contact,
Društvo Ognjič – za naravno in kvalitetno življenje,
Društvo Skupina proizvajalcev ekološkega sadja,
Društvo za skupinske nakupe ekoloških proizvodov EKO TIM,
Ekosemena, inštitut za ekološke raziskave in trajnostni razvoj,
Eko Prlekija, skupnost za razvoj ekološkega kmetijstva d. o. o., so. p.,
ENGROTUŠ podjetje za trgovino, d. o. o.,

Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru,
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani,
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije,
Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu,
Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij,
Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije,
Kmetijski inštitut Slovenije,
MEDIACOR Zdravstveni turizem, zastopanje, posredovanje,
storitve, svetovanje, trgovina, izvoz, uvoz, organiziranje proizvodnje, d. o. o.,
Mestna občina Ljubljana,
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport,
Ministrstvo za javno upravo,
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
Mlekarna Celeia, mlekarstvo in sirarstvo, d. o. o.,
Plan B za Slovenijo – mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj,
Poslovni sistem MERCATOR d. d.,
PRJ HALO, podeželsko razvojno jedro,
Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
Vila Natura, storitve in svetovanje d. o. o.,
Vrtec Jelka,
Zadruga Dobrina, zadruga za razvoj trajnostne lokalne preskrbe z. o. o., so. p.,
Zadružna zveza Slovenije,
Zavod Terra Viva, raziskave, izobraževanje in promocija,
Združenje Demeter Slovenija,
Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije in regionalna društva in
Zveza slovenske podeželske mladine.

Pri pripravi dokumenta so sodelovali še drugi posamezni strokovnjaki in ekološki kmetje.

ANALIZA IN OPIS STANJA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI

Trženje ekoloških pridelkov pogosto poteka na lokalnih tržnicah, primer Ljubljana, avtor: Omri Eliyahu/Shutterstock.com

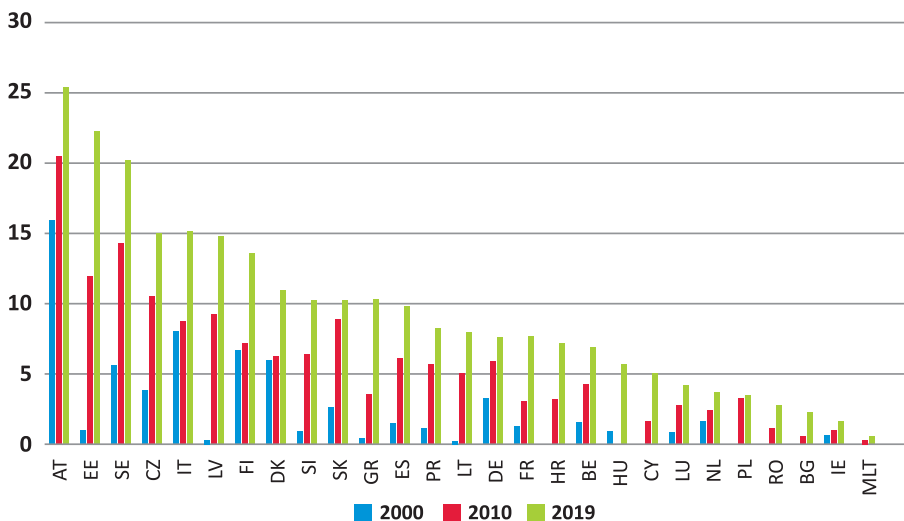
ANALIZA IN OPIS STANJA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI

2.1 Analiza in opis stanja ekološkega kmetijstva v Sloveniji od leta 2007 do leta 2020

V EU je bilo leta 2019 v ekološko kmetijstvo vključenih približno 14,3 milijona ha kmetijskih zemljišč v uporabi (t. i. KZU), kar predstavlja približno 8 % vseh KZU. Na ravni EU se je obseg KZU, vključenih v ekološko kontrolo, v zadnjih desetih letih povečal za približno 70 %, kar je zelo podobno kot v Sloveniji.

Slovenija se z 11-odstotnim deležem ekoloških KZU po razvitosti ekološkega kmetijstva uvršča nad povprečje EU oziroma na deveto mesto med članicami EU in je na zelo podobni ravni, kot so Slovaška, Španija, Danska in Grčija. Od povprečja EU Slovenija opazno odstopa zlasti po visokem deležu travinja (tretje mesto), nizkem deležu njiv (predzadnje mesto) in povprečni velikosti kmetij, ki v Sloveniji znaša 13 ha, medtem ko znaša na ravni EU 30 ha (Eurostat, 2019).

Graf 1: Delež kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo po državah EU v letih 2000, 2010 in 2019.

Vir: FIBL (za leto 2000 in 2010), Eurostat (za leto 2019).

V Sloveniji je v obdobju 2007–2020 trend razvoja ekološkega kmetijstva zelo nihaj. V obdobju 2007–2009 je bila zabeležena praktično stagnacija ekološkega kmetijstva, ki ji je nato do leta 2015 sledila opazna rast, vendar se je v zadnjih štirih letih rast ponovno zelo upočasnila. V letu 2020 je bil zabeležen celo upad števila kmetij, vključenih v ekološko kontrolo. Kljub temu se je obseg KZU, vključenih v ekološko kontrolo, povečal za okoli 2.400 ha.

Velik izziv je, kako v ekološko kmetijstvo privabiti nove kmetije, saj je delež kmetij v preusmeritvi leta 2013 znašal 27 %, v letu 2020 pa le še 9 %.

Zelo pereča je tudi problematika izstopov iz ekološke kontrole. Izstopata predvsem leti 2014 in 2020, v katerih je skupaj iz kontrole izstopilo 533 kmetij. Ključni vzroki za izstope (zlasti v dveh omenjenih letih) so povezani predvsem z zaključitvijo petletnega izvajanja ukrepa »Ekološko kmetovanje« v okviru Programa razvoja podeželja (PRP 2014–2020), z znižanjem višin podpor za travinje, s problematiko trženja in doseganja ustreznih donosov oziroma prihodkov ter s starostjo nosilcev kmetij.

Preglednica 1 (prvi del):

Kmetije, KZU in predelovalni obrati, vključeni v ekološko kontrolo, 2007–2020

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
KMG v eko kontroli	2.000	2.067	2.096	2.218	2.363	2.682	3.049	3.298
KMG z eko certifikatom	1.610	1.789	1.853	1.897	1.999	2.104	2.232	2.537
KMG v preusmeritvi	390	278	243	321	364	578	817	761
KMG, ki so izstopile iz eko kontrole	/	/	/	/	35	97	47	87
Biodinamične KMG	25	21	21	21	23	28	28	26
Delež KMG v eko kontroli, glede na vsa KMG %	2,6	2,6	2,6	2,9	3,1	3,6	4,1	4,6
KZU, vključena v eko kontrolo v ha	29.322	29.836	29.388	30.689	32.149	35.101	38.664	41.237
Delež KZU v eko kontroli, glede na vsa KZU v %	5,9	6,0	6,3	6,5	6,8	7,6	8,4	8,7
Izstopi iz eko kontrole v ha	/	/	/	/	326	629	262	568
Št. predelovalnih obratov v eko kontroli ¹	63	75	86	105	150	177	202	247

Vir: MKGP.

¹ Obrati, ki se ukvarjajo izključno s predelavo živil (obradi oziroma KMG, ki se istočasno ukvarjajo s pridelavo in predelavo, niso všteti).

*Preglednica 1 (drugi del):
Kmetije, KZU in predelovalni obrati, vključeni v ekološko kontrolo, 2007–2020*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rast 2007- 2020 v %
KMG v eko kontroli	3.417	3.518	3.635	3.741	3.828	3.689	84
KMG z eko certifikatom	2.699	2.933	3.190	3.320	3.494	3.358	109
KMG v preusmeritvi	718	585	445	421	334	331	-15
KMG, ki so izstopile iz eko kontrole	267	95	73	62	50	266	/
Biodinamične KMG	26	22	33	37	39	48	92
Delež KMG v eko kontroli, glede na vsa KMG %	4,7	5,0	5,2	5,4	5,4	5,4	108
KZU, vključena v eko kontrolo v ha	42.188	43.579	46.222	47.848	49.638	52.078	77
Delež KZU v eko kontroli, glede na vsa KZU v %	8,7	9,0	9,6	10,0	10,4	11,0	86
Izstopi iz eko kontrole v ha	2861	620	404	501	409	2221	/
Št. predelovalnih obratov v eko kontroli ¹	291	324	393	433	463	496	687

Vir: MKGP.

¹ Obrati, ki se ukvarjajo izključno s pridelavo živil (obrati oziroma KMG, ki se istočasno ukvarjajo s pridelavo in predelavo, niso vštet).

Analiza rabe tal v ekološkem kmetijstvu pokaže, da se delež travinja sicer zmanjšuje, vendar je še vedno zelo visok (84 %). Obenem je v zadnjih letih zelo upočasnjena rast, zlasti obsega njiv, vrtnin in oljčnikov. Njive obsegajo 9,5 % vseh kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo, vendar je treba poudariti, da je velik delež njiv namenjen pridelavi krme za živali ali je zasažen z deteljo, travnimi mešanici ipd. Zato je obseg njiv, na katerih se dejansko prideluje hrana za ljudi, oziroma trg zelo majhen. To je povezano tudi z dejstvom, da je ekološko kmetijstvo slabo razvito na območjih, kjer so naravni pogoji (predvsem za pridelavo zelenjave, poljščin in sadja) ugodnejši. Prav na teh območjih, kjer se nahaja tudi velik delež vodovarstvenih območij, so hkrati tudi negativni vplivi (konvencionalnega) kmetijstva najbolj problematični.

Struktura rabe tal v ekološkem kmetijstvu se zelo razlikuje od celotnega kmetijstva, pri čemer delež njiv znaša 36 % in travinja (le) 58 %. Ta primerjava potrjuje tezo, da vzroka za tako veliko prevlado travinja v ekološkem kmetijstvu ne gre iskati le v naravnih razmerah za kmetijstvo pri nas. Primerjava s celotnim kmetijstvom kaže tudi, da imata velik pomen ekološko oljkarstvo in sadjarstvo, saj je že petina vseh oljčnikov in sadovnjakov pri nas ekoloških, medtem ko znaša delež ekoloških njiv le 3 %, vinogradov 5 %, vrtnin 6 % in travinja 16 % (Statistični urad RS).

Analiza po regijah pokaže, da je regija z daleč največjim številom ekoloških kmetij Savinjska, sledijo ji Podravska, Goriška, Jugovzhodna Slovenija in Osrednjeslovenska regija. Najmanj ekoloških kmetij je v Zasavski, Pomurski in Posavski regiji. Po deležu ekoloških kmetij je na prvem mestu Primorsko-notranjska (11,4 %), sledita ji Obalno-kraška (9,5 %) in Koroška regija (8,9 %). Najmanjši delež je v Pomurski (2,5 %), sledijo ji Podravska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija in Osrednjeslovenska regija (vse okoli 4 %). V vseh regijah je v zadnjih desetih letih zabeležena rast, najnižja rast je bila na Koroškem, medtem ko je bila najvišja rast v Posavski, Pomurski in Obalno-kraški regiji.

Pri obsegu kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo, je slika nekoliko drugačna, saj jih je največ v Primorsko-notranjski in Goriški regiji, ki jima sledijo Jugovzhodna Slovenija in Savinjska regija. Po deležu ekoloških zemljišč močno izstopajo vse tri primorske regije – Primorsko-notranjska (38,8 %), Obalno-kraška (30 %) in Goriška (25,9 %) regija. Najmanjši delež je v Pomurski (3,5 %) in Podravski (5 %) regiji. Tudi tukaj je v zadnjih desetih letih v vseh regijah zabeležena rast, najnižja rast je bila na Koroškem, medtem ko je bila najvišja rast v Posavski, Pomurski in Goriški regiji. Z regionalnega vidika je ekološko kmetijstvo najrazvitejše na širšem Primorskem, saj se tu nahaja več kot tretjina vseh KZU, vključenih v ekološko kmetijstvo.

Preglednica 2: Obseg KZU, po posameznih kulturah, vključenih v ekološko kontrolo, 2007–2020

Leto/ kulture v ha	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Travnje	26.036	26.983	26.251	27.041	28.364	30.665	33.530
Njive	2.305	1.844	1.987	2.354	2.400	2.753	3.148
Vinogradi	184	191	203	297	287	324	401
Oljčniki	21	16	50	77	92	185	208
Sadovnjaki (IS +TSA)	669	712	782	798	858	994	1.148
Intenzivna raba	165	139	173	182	193	260	291
Ekstenzivna raba	503	573	609	614	665	734	857
Zelenjadnice ²	108	91	114	122	148	181	228
Hmeljišča	/	/	/	/	/	/	/
SKUPAJ	29.322	29.836	29.388	30.689	32.149	35.101	38.664

Leto/ kulture v ha	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Delež KZU v eko kontroli glede na vsa KZU v %
Travnje	35.610	35.638	36.487	38.746	39.875	41.526	43.555	16
Njive	3.485	4.051	4.404	4.477	4.801	4.682	4.885	3
Vinogradi	420	495	536	559	656	704	765	5
Oljčniki	226	214	240	243	259	278	281	20
Sadovnjaki (IS +TSA)	1.268	1.478	1.617	1.881	1.975	2.120	2.245	19
Intenzivna raba	342	484	565	784	873	958	1.114	26
Ekstenzivna raba	926	994	1.052	1.097	1.101	1.160	1.131	15
Zelenjadnice ²	229	289	293	317	282	327	344	6
Hmeljišča	/	24	2	1	1	1	4	0
SKUPAJ	41.237	42.188	43.579	46.222	47.848	49.638	52.078	11 %

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

² Na prostem in v zaščitenem prostoru. Vključno z melonami in jagodami.

Preglednica 3: Stanje ekološkega kmetijstva po statističnih regijah

Regija	Obseg KZU, vključenih v eko kontrolo v ha	Rast 2009-2020 v %	Delež KZU, vključenih v eko kontrolo, glede na vsa KZU v %	Število KMG, vključenih v eko kontrolo	Rast 2009-2020 v %	Delež KMG, vključenih v eko kontrolo, glede na vsa KMG v %
Gorenjska regija	2.572	38	8,2	259	37	5,9
Goriška regija	8.011	126	25,9	361	53	6,8
Koroška regija	2.710	4	12,7	254	7	8,9
Obalno-kraška regija	4.511	117	30,0	298	210	9,5
Osrednjeslovenska regija	4.340	32	7,3	349	41	4,6
Podravska regija	3.993	114	5,0	428	108	3,9
Pomurska regija	2.408	210	3,5	194	229	2,5
Posavska regija	2.184	263	7,3	210	296	4,0
Primorsko-notranjska regija	8.123	102	38,8	276	80	11,4
Regija Jugovzhodna Slovenija	6.139	35	12,5	351	73	4,3
Savinjska regija	5.988	69	9,4	595	66	5,8
Zasavska regija	1.102	77	11,1	114	97	6,8

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

Za ekološke oljčnike so primernejše zračne lege, kjer ni večjih težav z boleznimi;
avtorica: Irena Vrhovnik

V letu 2020 so na kmetijah, vključenih v ekološko kontrolo, skupaj redili 177.685 živali, kar predstavlja dobra 2 % vseh živali v Sloveniji. Število živali na ekoloških kmetijah se je v obdobju 2007–2020 povečalo za 107 %. Daleč največ se je povečalo število perutnine (375 %), ki ji sledi govedo (117 %). Zmanjšalo se je število ovac in kuncev. V primerjavi s celotnim kmetijstvom je najrazvitejša reja drobnice, saj je že več kot četrtina vse drobnice vključena v ekološko kmetijstvo, medtem ko je ekološkega goveda 7,8 %, ekološke perutnine, prašičev in čebel pa le okoli 1,5 %.

Preglednica 4:

Število živali v ekološki kontroli in delež živali v ekološki kontroli, glede na vse živali

Leto/Vrsta živali	2007	2020	Rast 2007–2020 v %	Delež glede na vse živali v %
Govedo	17.488	37.904	117	7,8
Koze	5.794	6.545	13	25,5
Ovce	34.525	31.695	-8	27,8
Prašiči	2.372	2.992	26	1,3
Kopitarji	2.361	3.857	63	19,8
Perutnina	18.516	87.972	375	1,4
Čebele (družine)	1.994	3.272	64	1,5
Kunci	989	902	-9	0,8
Ostale živali	1.660	2.546	53	/
Skupaj	85.699	177.685	107	2,4

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

Istrska pramenka je ena izmed štirih slovenskih avtohtonih pasem ovc. Namenjena je prireji mleka in zgodaj odstavljenih jagnjet. Avtor: Arhiv Javne službe nalog genske banke v živiloreji

Proizvodnja

Obseg pridelave ekoloških rastlinskih pridelkov in obseg prireje živalskih ekoloških proizvodov se splošno povečujeta, vendar so med posameznimi leti opazna nihanja. Od leta 2011 je bila največja rast zabeležena pri oljkah in grozdju, sledijo industrijske rastline, sadje, zelena krma in zelenjadnice.

Preglednica 5:

Obseg ekološke pridelave izbranih rastlinskih pridelkov, proizvodov živalskega izvora in proizvodov iz akvakulture, 2011–2020 (v tonah)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rast 2011-2020 v %
Žita za zrnje	2.260	2.862	2.943	3.929	3.386	4.725	4.850	5.492	5.488	5.622	149
Korenovke in gomoljnice, od tega:	1.026	1.115	1.185	1.579	1.611	1.622	1.768	1.824	1.626	1.831	79
krompir	942	1.018	1.070	1.402	1.393	1.471	1.567	1.547	1.385	1.632	73
Industrijske rastline	87	184	125	156	217	88	427	335	306	609	600
Zelena krma z njiv	4.861	5.643	6.301	10.857	9.357	12.124	14.298	19.408	18.551	16.625	242
Zelenjadnice ³	529	713	1.233	1.438	1.601	1.771	1.516	1.834	1.795	1.700	221
Grozdje	224	571	816	964	1.208	1.017	1.312	1.505	2.203	1.914	755
Oljke	52	100	210	176	340	418	423	552	421	659	1.167
Sadje	1.301	1.207	1.817	1.845	2.744	1.937	895	5.029	1.521	5.310	308
Meso	134	295	177	200	152	324	327	410	330	309	131
Mleko	4.743	4.830	5.395	5.626	6.036	7.128	6.051	7.187	7.740	7.715	63
Med in čebelarški izdelki	22	21	45	20	22	21	31	44	42	34	55
Konzumna jajca (tisoč)	5.330	3.654	4.138	4.641	6.314	6.936	8.657	10.869	11.705	13.316	150
Akvakultura skupaj (št.)	0	1.150	108.850 (št.)	111.500 (št.)	32	65	564	630	651	713	-38 ⁴

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

³ Na prostem in v zaščitnem prostoru. Vključno z melonami in jagodami.

⁴ Rast 2012-2020.

Dopolnilne dejavnosti

Registrirano eno ali več dopolnilnih dejavnosti ima 912 oziroma četrtnina vseh kmetij, vključenih v ekološko kontrolo. Od vseh kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo v Sloveniji je že 20 % takih, ki so vključene v ekološko kontrolo. V povprečju imajo kmetije, vključene v ekološko kontrolo, registriranih šest različnih dopolnilnih dejavnosti. Kmetija z največ dopolnilnimi dejavnostmi jih ima registriranih kar 56, takih, ki jih imajo registriranih 10 ali več, je 152, kmetij z eno dopolnilno dejavnostjo je 154. Največ kmetij ima registrirano dejavnost »storitev delo s traktorjem in drugo strojno opremo«, »predelava in konzerviranje sadja in zelenjave« ter »storitev vzdrževanje cest in pluzenje snega«.

Leta 2004 je bilo ekoloških kmetij z registrirano najmanj eno od dopolnilnih dejavnosti na področju turizma 39, danes je takih kmetij 289. To predstavlja 24 % od vseh kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo na področju turizma in slabih 8 % od vseh kmetij, vključenih v ekološko kontrolo. Navedeni podatki pričajo, da se ekološki kmetje veliko pogosteje odločajo za diverzifikacijo in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah kot konvencionalni kmetje.

Trg z ekološkimi živili

Zadnja poglobljena raziskava trga ekoloških živil je bila opravljena leta 2010 v okviru »Analize stanja in potencialov za rast ponudbe ekoloških proizvodov v luči doseganja ciljev Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015«. Tržni delež ekoloških živil v celotnem živilskem sektorju je znašal približno 1 %, medtem ko je bila celotna vrednost trga ekoloških živil ocenjena na 34,5 milijona EUR, z letno rastjo med 10 in 15 %. Pri tem so prevladovala uvožena ekološka živila, saj je delež slovenskih ekoloških živil (v okviru celotnega trga ekoloških živil) znašal le približno 15 % (Slabe in sod., 2010).

Kljub pomanjkanju relevantnih (aktualnih) podatkov lahko ocenimo, da se je trg ekoloških živil v zadnjih desetih letih razvil in do določene mere tudi spremenil. Povprečna letna poraba na prebivalca za ekološka živila je leta 2010 znašala približno 17 EUR (Slabe in sod., 2010) in v letu 2019 približno 26 EUR (na ravni EU ta znaša 60 EUR na prebivalca). Vrednost trga se v Sloveniji ocenjuje na približno 50 milijonov EUR, kar predstavlja približno 1,8 % tržni delež ekoloških živil v celotnem živilskem sektorju. Rast trga ekoloških živil pri nas je v zadnjih desetih letih sicer nekoliko nižja, kot je na ravni EU (FIBL, 2019).

Najpomembnejši kanal prodaje predstavljajo supermarketi in diskontne trgovine, ki so v zadnjih letih zelo razširili svojo ponudbo ekoloških živil in tudi veliko vložili v njihovo oglaševanje. Tukaj prevladujejo zlasti uvožena ekološka živila. Pozitivno je, da narašča želja oziroma povpraševanje trgovcev po vključevanju slovenskih ekoloških živil v ponudbo.

V okviru raziskave »Merjenje sprememb odnosa do eko izdelkov – raziskava med potrošniki« je bilo ugotovljeno, da ključno oviro za nakup ekoloških živil predstavlja previsoka cena, hkrati bi nižja cena predstavljala ključno spodbudo za nakup pri tistih, ki ekološke hrane ne kupujejo oziroma jo kupujejo redko. Pomembno oviro predstavljata tudi nezaupanje v oznake na živilih in mnenje, da ekološka živila niso kakovostnejša oziroma zdrava od navadnih. Daleč največ zaupanja uživa ekološka hrana iz Slovenije, ki ji sledi ekološka hrana iz Avstrije in Nemčije (Aragon, 2020).

Ekološki kmetje še vedno večino svojih izdelkov prodajo neposredno, predvsem na kmetiji in na (eko)tržnicah. Vendar je opazna porast prodaje ekoloških živil po novejših (neposrednih) poteh, kot so npr. spletna prodaja in dostava na dom (ta kanal je zlasti porasel v času epidemije koronavirusne bolezni COVID-19), t. i. »partnersko kmetovanje«, ter skupnostni oziroma skupinski nakupi, ki predstavljajo dober model tako za kmete kot tudi za potrošnike.

Pozitivni premik v smeri trženja eko živil je zaznan tudi pri večjih »tradicionalnih« zadrugah, ki vedno več pozornosti namenjajo razvoju ponudbe eko živil (npr. KZ Šaleška dolina, KZ Tolmin). Vzpostavilo se je tudi nekaj (novih) manjših zadrug in organizacij (npr. Eko Prlekija d. o. o., Zadruga Dobrina, Društvo »Skupina proizvajalcev ekološkega sadja«, Zemlja&Morje – Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, VILA NATURA, d. o. o., idr.), ki se ukvarjajo s tržnim povezovanjem ekoloških kmetov in distribucijo slovenskih ekoloških živil. Nekatere od teh so tudi (uspešno) črpale sredstva iz PRP 2014–2020 (CLLD, M 16.4 idr.). Manj spodbuden je podatek, da je bila v tem programskem obdobju priznana le ena skupina proizvajalcev za sektor ekoloških kmetijskih proizvodov (Eko Prlekija d. o. o.).

Zelo pomembno je dejstvo, da je prišlo do opaznega premika pri vključevanju ekoloških živil v javne zavode, kar je vsekakor tudi posledica sprejetja Uredbe o zelenem javnem naročanju. Leta določa, da mora v javnih zavodih delež ekoloških živil znašati glede na celotno predvideno količino živil, izraženo v kilogramih, najmanj 15 %. V letu 2021 je bil potrjen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijstvu, ki med drugim tudi krepi nadzor nad upoštevanjem Uredbe o zelenem javnem naročanju. Vendar je prav v javnih zavodih še veliko neizkoriščenega potenciala za trženje ekoloških živil, zlasti slovenskega porekla. Zaradi pravil oziroma meril javnih naročil (glavni dejavnik je cena) prevladujejo uvožena ekološka živila. V anketi med šolami in vrtci je bilo ugotovljeno, da je delež ekoloških živil pred spremembo uredbe znašal 6,4 %, medtem ko po njeni spremembi znaša 13 %. Delež ekoloških živil slovenskega izvora je (od skupne količine ekoloških živil) pred spremembo znašal 16,4 %, medtem ko po spremembi znaša 23,9 % (MKGP, 2015).

Še vedno ni uspel večji preboj ekoloških živil v gostinski in turistični oziroma HORECA-sektor, čeprav zelo dober potencial predstavlja naziv Slovenije za Evropsko gastronomsko regijo 2021. V zaključku te točke je treba omeniti tudi problematiko, da določen delež ekoloških pridelanih živil pride na končni trg kot konvencionalna živila, kar je zlasti pereče pri živalih oziroma mesu. Zato lahko ocenjujemo, da v Sloveniji proizvedemo dejansko več ekoloških živil za trg, kot to beležijo podatki.

2.2 Podpore za ekološko kmetovanje od leta 2007 do leta 2019

V okviru trenutne finančne perspektive 2014–2020 je bil prvič (na ravni uredbe EU) vzpostavljen samostojen ukrep M11 »Ekološko kmetovanje«. Slovenija se je odločila, da bo sledila nekaterim drugim članicam EU in uvedla dva ločena podukrepa:

- podukrep M11.1 – Plačila za preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja,
- podukrep M11.2 – Plačila za ohranitev praks in metod ekološkega kmetovanja.

Pregled višine podpor po posamezni rabi tal kaže, da se te z vsakim novim programskim obdobjem višajo. Izjema so le travinje, kjer se je znesek podpore v okviru podukrepa M11.2 (glede na predhodno obdobje) znižal. Vendar se je ta znesek (glede na predhodno obdobje) povišal v okviru podukrepa M11.1.

Slovenija se v primerjavi z drugimi članicami EU uvršča med države z najvišjimi podporami za ekološko kmetijstvo, kar je vsekakor pozitivno. Z vidika razvoja ekološkega kmetijstva je problematično to, da lahko konvencionalni kmetje z združenjem podpor dosegajo podobne ali celo višje zneske kot ekološki kmetje.

Turizem na ekološki kmetiji, avtor: Kmetija Firbas/ Stringfixer.com

Preglednica 6: Višina podpor za ekološko kmetijstvo 2007–2020 (v EUR)

Kultura	M11 preusmeritev (2014–2020)	M11 ohranitev (2014–2020)	Kmetijsko-okoljski program (2007–2014)	Slovenski kmetijsko-okoljski program (2001–2007)
Njive – poljščine	377,82	326,18	298,07	277,80
VVO za vodno telo vodonosnikov Rižane	257,82	206,18	/	/
Vrtnine na prostem	600,00	600,00	551,45	328,80
Vrtnine v zavarovanih prostorih	600,00	600,00	487,90	354,00
Oljčniki, intenzivni sadovnjaki ⁵	900,00	676,60	554,73	480,0
Travniški visokodebelni sadovnjaki ⁶	291,33	189,33	237,80	177,00
Vinogradi	900,00	692,74	578,92	480,00
Hmeljišča	900,00	900,00	578,92	480,00
Drevesnice	900,00	900,00	578,92	480,00
Trajno travinje	311,86 (0,2–1,9 GVŽ/ha)	155,57 (0,2–1,9 GVŽ/ha)	227,5 (0,5–1,5 GVŽ/ha) 213,2 (0,2–0,5 GVŽ/ha)	139,20 (0,2–1,9 GVŽ/ha)
Pridelava semenskega materiala kmetijskih rastlin	800,00	600,00	/	/
Čebele	22,31/čebeljo družino	22,31/čebeljo družino	/	/

Vir: MKGP.

Ekološki kmetje lahko v okviru PRP 2014–2020 na isti površini kombinirajo ukrepe KOPOP (kmetijsko-okoljska-podnebna plačila), če se zahteve ne prekrivajo. Plačila se v tem primeru seštevajo, pri čemer se upošteva najvišji dovoljeni znesek plačil.

Ekološke kmetije imajo možnost pridobiti podporo tudi v okviru drugih ukrepov PRP 2014–2020:

- ukrep M1 – Prenos znanja in dejavnosti informiranja,
- ukrep M3 – Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila,
- ukrep M4 – Naložbe v osnovna sredstva,
- ukrep M6 – Razvoj kmetij in podjetij,
- ukrep M9 – Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev,
- ukrep M13 – OMD,
- ukrep M14 – Dobrobit živali,
- ukrep M16 – Sodelovanje.

⁵ Oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z drugimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami.

⁶ Z gostoto 50 do 200 dreves.

Preglednica 7 (prvi del):
Podpore ekološkemu kmetijstvu, v okviru izvajanja PRP 2007–2013 in 2014–2020

	PRP 2007–2013	PRP 2014–2020 ¹
Ukrep/podukrep	112: Pomoč mladim prevzemnikom kmetij	M6.1: Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete
Število izplačanih vlog	203	212
Skupni znesek izplačil (EUR)	4.975.983	6.636.031
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	9 %	16,1 %
Ukrep/podukrep	121: Posodabljanje kmetijskih gospodarstev	4.1: Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva
Število izplačanih vlog	165	277
Skupni znesek izplačil (EUR)	5.654.339	10.864.015
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	4,5 %	14,3 %
Ukrep/podukrep	123: Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom	4.2: Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov
Število izplačanih vlog	45	69
Skupni znesek izplačil (EUR)	7.753.118	10.767.114
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	9,4 %	41,4 %
Ukrep/podukrep	132: Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane	3.1: Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti
Število izplačanih vlog	826	12
Skupni znesek izplačil (EUR)	361.033	4.185
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	64,5 %	0,2 %
Ukrep/podukrep	133: Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane	Ukrep se ni izvajal
Število izplačanih vlog	7	/
Skupni znesek izplačil (EUR)	1.114.198	/
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	11,3 %	/
Ukrep/podukrep	142:	
Podpora za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev	9.1: Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijskem in gozdarskem sektorju	
Število izplačanih vlog	14	1
Skupni znesek izplačil (EUR)	322.684	36.531
Delež izplačil za ekološke kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	50,6 %	12,3 %

Preglednica 7 (drugi del):

Podpore ekološkemu kmetijstvu, v okviru izvajanja PRP 2007–2013 in 2014–2020

	PRP 2007–2013	PRP 2014–2020 ⁷
Ukrep/podukrep	Ekološko kmetovanje	M11.2: Plačila za ohranitev praks in metod ekološkega kmetovanja
Število izplačanih vlog	15.833	15.097
Skupni znesek izplačil (EUR)	50.770.255,94	35.487.968,17
Ukrep/podukrep	Preusmeritev v ekološko kmetovanje	M11.1: Plačila za preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja
Število izplačanih vlog	3.328	6.090
Skupni znesek izplačil (EUR)	7.826.364	9.486.542
Ukrep/podukrep	Ukrep se ni izvajal	16.5: Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam
Število izplačanih vlog	/	1
Skupni znesek izplačil (EUR)	/	26.992,06
Delež izplačil za ekološko kmetovanje, v primerjavi z vsemi izplačili	/	4,8 %
Ukrep/podukrep	Ukrep se ni izvajal	6.3: Pomoč za zagon dejavnosti, namenjena razvoju majhnih kmetij
Število izplačanih vlog	/	99
Skupni znesek izplačil (EUR)	/	3.496.500,00
Delež izplačil za ekološko kmetovanje, v primerjavi z vsemi izplačili	/	13,6 %

Vir: MKGP, ARSKTRP.

⁷ Podatki se nanašajo na izplačana sredstva do 31. 12. 2020.

Preglednica 8: Druge javne podpore na področju ekološkega kmetijstva v obdobju 2007–2020

Področje	Namen	Leto izvedbe	Višina sredstev v EUR
Promocija	Nacionalna kampanja	2007	156.035
	Program Bioužitek 1	2008–2011	945.510
	Program Bioužitek 2	2013–2016	272.063
Mreža za podeželje/ tiskovine	Zloženka »Ekološka zelenjava – priložnost za mnoge slovenske kmetije«, zloženka »Ekološko kmetijstvo – Katere zahteve moramo upoštevati, da lahko pridelke prodajamo kot ekološke«	2014	550
	Brošura »Odločitev za ekološko kmetovanje«, brošura »Tehnološka navodila za ekološko pridelavo sadja« (spletna različica), obvestila KOPOP – »Vstop in ukrep KOPOP in EK – za potencialne upravičence«, program dejavnosti KOPOP in EK	2016	11.675
	»Tehnološka navodila za ekološko pridelavo poljščin« (spletna različica)	2017	19.494
	Brošura »Izboljšajmo ekološko kmetovanje«, brošura »Odločitev za ekološko kmetovanje« (1. posodobitev), zgibanka »Ekološko kmetovanje«, letaki na temo ekološkega kmetovanja – recepti	2019	5.810
Javna podpora za raziskave in razvoj v ekološkem kmetijstvu	Razvojni in raziskovalni projekti (skupaj 59), ki so se izvajali v okviru CRP »Zagotovimo.si hrano za jutri«, aplikativni projekti in projekti, ki so se izvajali v okviru evropskega programa ERA NET CORE Organic	2012–2020	1.866.933
Podpore za zvezo in društva, ki delujejo na področju ekološkega kmetovanja	Podpore delovanju zvezi oziroma društvom, ki delujejo na področju ekološkega kmetovanja	2007–2020	108.129

Vir: MKGP, ARSKTRP.

2.3 Nadzorni sistem v RS

Kontrolo nad ekološko pridelavo, predelavo in distribucijo oziroma trgovino z ekološkimi živili ter izdajanje certifikatov izvajajo organizacije, ki izpolnjujejo tehnične in organizacijske pogoje ter pridobijo akreditacijsko listino (standard SIST EN ISO/IEC 17065:2012), ki jo izda javni zavod Slovenska akreditacija ali katera druga akreditacijska služba države članice, ki je vključena v evropsko akreditacijo. Organizacije za kontrolo in certificiranje ključno prispevajo k zagotavljanju transparentnosti in sledljivosti ekoloških živil, kar ima na trgu ekoloških živil zelo velik pomen. Organizacije, ki izpolnjujejo pogoje, z odločbo imenuje minister, pristojen za kmetijstvo.

V Sloveniji delujejo naslednje imenovane nadzorne organizacije za kontrolo in certificiranje:

- Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu (KON-CERT), SI-EKO-001,
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor (IKC-UM), SI-EKO-002,
- Bureau Veritas, d. o. o., SI-EKO-003 in
- TÜV SÜD Sava d. o. o., SI-EKO-004.

Nadzor nad delovanjem organizacij za kontrolo in certificiranje izvaja UVHVVR. Nadzor poteka na sedežu organizacije za kontrolo in certificiranje (vsaj enkrat letno) in na terenu, v obliki presoje usposobljenosti kontrolorja ob izvajanju nadzora pri izvajalcu.

2.4 Označevanje

Ekološki kmetijski pridelki oziroma živila, ki se tržijo v Sloveniji ter izpolnjujejo pogoje v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil in z Uredbo 834/2007/ES, se morajo označevati z enotno označbo »ekološki«.

Poleg označbe »ekološki« se lahko uporabljajo tudi okrajšave, kot sta »bio« in »eko«.

Poudariti je treba, da je kmetijski pridelek oziroma živilo dovoljeno označevati z označbo »ekološki«, »eko« ali »bio« le, če je zanj izdan certifikat. Na trgu se žal še vedno pojavljajo opisi in/ali oznake, ki potrošnike lahko zavajajo, da gre za živilo, pridelano na način, enak ali podoben ekološkemu. To krepi nezaupljivost potrošnikov do označevanja ekoloških pridelkov oziroma živil. Pri prodaji pridelkov in živil z označbo »ekološki« mora biti certifikat na vpogled pri prodajalcu, kar velja ne glede na prodajno pot, tako v primeru nakupa pri kmetu (na kmetiji, tržnici itd.) kot tudi v trgovinah, supermarketih itd.

Pri označevanju kmetijskih pridelkov oziroma živil je obvezna tudi uporaba logotipa EU.

Pri uporabi logotipa EU na ekoloških živilih se navede tudi poreklo, kjer so bile pridelane surovine kmetijskega izvora, iz katerih je proizvod sestavljen, v eni od naslednjih oblik:

- »Kmetijstvo EU«, če so bile surovine kmetijskega izvora pridelane v Uniji,
- »Kmetijstvo izven EU«, če so bile surovine kmetijskega izvora pridelane v tretjih državah ali
- »Kmetijstvo EU/izven EU«, če je bil del surovin kmetijskega izvora pridelan v Uniji in del v tretji državi. V primeru, da so vse surovine pridelane v eni državi, se lahko navede naziv države, npr. »Kmetijstvo Slovenija«.

Proizvodi, pridelani v obdobju preusmeritve, se ne smejo označevati ali oglaševati kot ekološki proizvodi ali proizvodi iz preusmeritve. Izjema so rastlinski razmnoževalni material, hrana rastlinskega izvora in krma rastlinskega izvora, pri katerih se lahko navaja »iz preusmeritve« ali temu ustrezen izraz.

Poleg uradne označbe, zaščitnega znaka in logotipa EU so lahko kmetijski pridelki in živila označeni tudi z dodatnimi znamkami, kot na primer: »Demeter« (biodinamična pridelava).

Vloga za dovoljenje za uporabo uradne označbe oziroma zaščitnega znaka se vloži na MKGP.⁸

Slika 1: Nacionalni logotip za ekološka živila (levo) in enotni logotip EU za ekološka živila z navedbo »Kmetijstvo Slovenija«, ki zagotavlja slovensko poreklo (desno)

Vir: MKGP.

⁸ Vloga je objavljena na spletni strani MKGP in jo je možno oddati tudi v elektronski obliki.

POGLED NAPREJ – VIZIJA RAZVOJA IN STRATEŠKI CILJI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI DO LETA 2027

Poslikan slovenski čebelnjak,
Foto: Arhiv Javne službe nalog genske banke v živinoreji

POGLED NAPREJ – VIZIJA RAZVOJA IN STRATEŠKI CILJI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI DO LETA 2027

Na ravni EU je bil leta 2019 sprejet »Evropski zeleni dogovor«, katerega ključna cilja sta prehod na zeleno gospodarstvo in da bo EU do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. Del zelenega dogovora sta tudi »Strategija za biotsko raznovrstnost do leta 2030« in »Strategija od vil do vilic« za preobrazbo prehranskega sistema, katere ključni cilj je prehod k trajnostnemu sistemu pridelave in predelave hrane, ki bo zagotovil prehransko varnost in dostop do zdrave hrane.

V obeh navedenih strategijah ima zelo pomembno vlogo tudi ekološko kmetijstvo, ki je večinoma okolju in naravi najprijaznejša oblika kmetovanja. EU ekološko kmetijstvo uvršča med ključne mehanizme za doseganje ciljev zelenega dogovora in omenjenih strategij. V ta namen si je EU zadala tudi zelo ambiciozen cilj, do leta 2030 povečati delež ekoloških kmetijskih zemljišč na 25 %. Trenutno ta delež na ravni EU znaša približno 8,5 % in le tri države (Avstrija, Estonija in Švedska) presegajo 20 % (Eurostat, 2019).

Tudi priporočila Evropske komisije za Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo v tem delu spodbujajo Slovenijo, naj v svojem strateškem načrtu z intervencijami prispeva k doseganju ciljev Evropskega zelenega dogovora oziroma 25 % deleža ekoloških kmetijskih zemljišč do leta 2030.

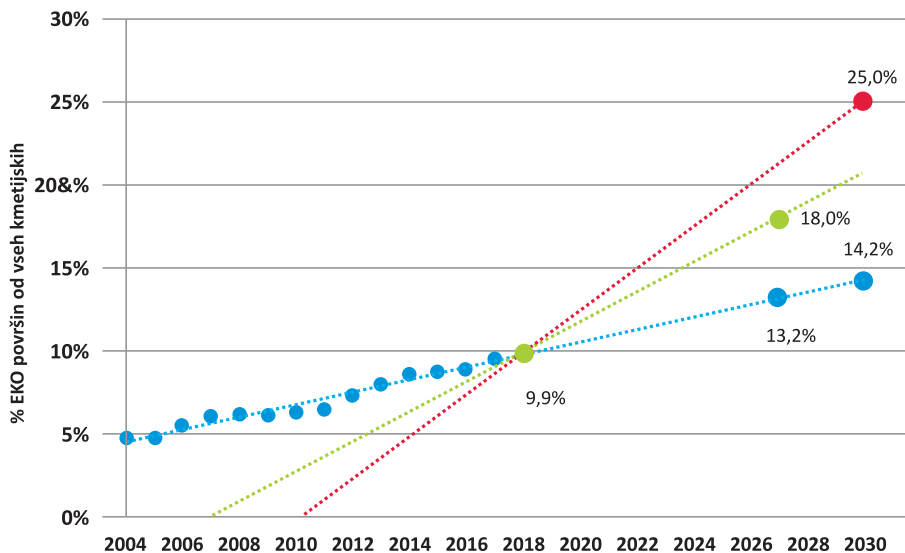
Slovenija si je do leta 2027 zastavila cilj, doseči minimalno 18 % delež ekoloških kmetijskih zemljišč. Ta cilj je zastavljen ambiciozno in v skladu z zgoraj navedenimi usmeritvami EU. Izračun pokaže, da bi se Slovenija v primeru doseganja tega cilja približala tudi cilju EU – 25 % ekoloških KZU do leta 2030.

V spodnjem grafu so predstavljeni trije scenariji razvoja ekološkega kmetijstva, in sicer prvi predstavlja nadaljevanje dosedanjega trenda (modra krivulja), drugi predstavlja doseganje cilja 18 % ekoloških KZU do leta 2027 (zeleno krivulja) in tretji predstavlja doseganje cilja 25 % ekoloških KZU do leta 2030 (rdeča krivulja).

Poudariti je treba, da bi v primeru nadaljevanja trendov iz zadnjih let, do leta 2027 število ekoloških kmetij naraslo za približno 900 (okoli 130 kmetij/leto), na skupno približno 4.600 kmetij. To bi predstavljalo približno 7 % vseh kmetij. Obseg ekoloških KZU bi se povečal za približno 14.000 ha (okoli 2.000 ha/leto) na približno 66.000 ha, kar bi predstavljalo približno 13 % vseh KZU.

Če bi do leta 2027 želeli doseči cilja 10 % delež ekoloških kmetij in 18 % delež KZU, kar predstavlja približno 6.500 kmetij oziroma 86.000 ha KZU, bi morala biti ta rast opazno hitrejša, in sicer v povprečju približno 400 kmetij/leto in 5.000 ha KZU/leto.

Graf 2: Scenariji razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2030

Vir: MKGP.

Slovenija se zaveda pomena ekološkega kmetijstva, ki je bistven za doseganje sistema trajnostnega kmetovanja in pridelave visokokakovostnih pridelkov.

V okviru strateškega načrta SKP se bo nadaljevalo spodbujanje ekološkega kmetovanja, kar je razvidno tudi iz Resolucije »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, ki predstavlja strateški okvir razvoja slovenskega kmetijstva, predelave hrane in podeželja. Prepoznana je potreba po ciljni vzpostavitvi verig ekološke hrane, povezovanju, promociji ter krepitevi tehnoloških in podjetniških znanj.

Intervencije po letu 2023 bodo tako v največji meri namenjene omenjenim področjem ter bodo posledično pripomogle k spodbujanju večjega obsega pridelave in predelave slovenske ekološke hrane. Posebna podpora bo namenjena tudi preusmerjanju kmetijskih gospodarstev v ekološko pridelavo.

Slovenija bo pristopila k celovitemu pristopu spodbujanja ekološkega kmetovanja prek vseh svojevrstnih ciljev v okviru nove perspektive in se bo zavzemala slediti ambiciozno zastavljenim ciljem v okviru Evropskega zelenega dogovora do leta 2030.

Slovenija sledi zgoraj navedenim usmeritvam in ciljem prek sprejete vizije razvoja ekološkega kmetijstva, ki se glasi:

»Slovenija bo leta 2027 v skupini držav EU z najrazvitejšim ekološkim kmetijstvom in bo razvoju ekološkega kmetijstva namenila večjo pozornost in več finančnih sredstev kot doslej.

Število ekoloških kmetij in obseg kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kmetijstvo, se bosta znatno povečala. Pri tem bo poudarek zlasti na povečanju obsega ekoloških kmetijskih zemljišč, namenjenih rastlinski pridelavi za trg, ter na vodovarstvenih območjih in na območjih varovane narave.

Povečali bomo ekonomičnost, inovativnost in tržno usmerjenost ekoloških kmetij ter zagotovili prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov ter ohranjanje naravnih virov in biotske pestrosti na ekoloških kmetijah.

Zagotovili bomo učinkovito podporno okolje za ekološke kmetije, vključno z nadgradnjo sistema svetovanja, pospeševanja in izobraževanja, ki bo ustrezalo potrebam kmetov oziroma sektorja.

Več sredstev bomo namenili raziskavam na področju ekološkega kmetijstva; te bodo prednostno usmerjene v reševanje konkretnih izzivov, razvoj novih tehnologij in praks ter bodo zagotavljale prenos rezultatov neposredno do kmetov. V ta namen bomo vzpostavili mojstrske in demonstracijske kmetije, ki bodo stičišča in pospeševalniki prenosa znanja ter inovacij v prakso.

V izobraževalnem sistemu bomo na vseh ravneh povečali pojavnost vsebin, povezanih z ekološkim kmetijstvom, in zagotovili izvajanje študijske smeri ekološkega kmetijstva, tako na prvi kot drugi stopnji bolonjskega študija.

V ekološkem kmetijstvu bo svojo priložnost videlo vse več mladih, kar bo zagotovilo nova zelena delovna mesta in vitalnost podeželja.

Vzpostavili bomo trajnostne prehranske verige in okrepili povezovanje ekoloških kmetij v zadruge oziroma skupine proizvajalcev, ki bodo temeljile na pravičnih odnosih v celotni verigi ter zagotavljanju kakovosti in sledljivosti za potrošnike.

Dostopnost in obseg slovenskih ekoloških živil na trgu, tudi v trgovskih verigah, gastronomiji in turizmu, se bosta povečala. V javnih zavodih bomo povečali delež slovenskih ekoloških živil in s tem zagotovili bolj zdravo prehranjevanje za uporabnike, zlasti za otroke in mladino.

Z vsakoletnim okrepljenim izvajanjem promocijske kampanje »EKOLOŠKO + LOKALNO = IDEALNO« bo slovenski potrošnik postal bolj ozaveščen o pomembnosti ekološkega kmetijstva za zdravje ljudi, varovanje okolja in narave ter se bo zato pogosteje odločal za nakup slovenskih ekoloških živil. S sodelovanjem vseh deležnikov bomo uspeli doseči cilj »slovensko ekološko živilo na vsak slovenski krožnik«.

Glavni strateški cilji razvoja ekološkega kmetijstva do leta 2027 so:

- 1. Povečati vlogo ekološkega kmetijstva v okviru SKP in povečati javna sredstva za ekološko kmetijstvo.**
- 2. Doseči vsaj 10 % delež ekoloških kmetij (trenutno 5,4 %), vsaj 18 % delež ekoloških KZU (trenutno 11 %), vsaj 3 % delež ekoloških čebelarjev (trenutno 1 %), vsaj 30 % delež ekoloških turističnih kmetij (trenutno 24 %) in vsaj 25 certificiranih obratov javne prehrane (trenutno 14 obratov).**
- 3. Povečati obseg oziroma delež ekoloških njiv, vrtov, sadovnjakov, oljčnikov in vinogradov na najmanj 30 % od vseh ekoloških KZU (trenutno 16 %).**
- 4. Povečati obseg oziroma delež ekoloških kmetijskih zemljišč na KZU na vodovarstvenih območjih na najmanj 25 % (trenutno 11 %) in na KZU na območjih varovane narave (zaravovana območja in Natura 2000) na najmanj 30 % (trenutno 15 %).**
- 5. Povečati delež slovenskih ekoloških živil na trgu. Povečati delež ekoloških živil v javnih zavodih, zlasti slovenskih.**
- 6. Okrepiti znanja, usposobljenost in inovativnost ekoloških kmetov.**
- 7. Nadgraditi sistem pospeševanja/svetovanja za ekološko kmetijstvo (vključeni različni deležniki).**

8. Povečati sredstva za raziskave in razvoj novih tehnologij ter zagotoviti več raziskovalnih projektov za reševanje sektorskih izzivov ekološkega kmetijstva.
9. Povečati pridelavo ekološkega certificiranega semena, zlasti poljščin.
10. Vzpostaviti (regijske) distribucijske in predelovalne centre, razviti kratke verige prodaje in tržno povezovanje ekoloških kmetij.
11. Vzpostaviti celovit nadzor nad porabo ekoloških živil v javnih zavodih, v skladu z Uredbo o zelenem javnem naročanju.
12. Povečati število zadrug in skupin proizvajalcev, ki povezujejo ekološke kmete na najmanj 10.
13. Povečati sredstva za posodobitev tehnologij, spodbujanje tržne pridelave ter prilagajanje na podnebne spremembe in varovanje okolja ter narave na ekoloških kmetijah.
14. Vzpostaviti skupno znamko za slovenska ekološka živila.

Spremljanje in ocena zastavljenih ciljev in ukrepov

Delovna skupina za ekološko kmetijstvo, ki jo vodi MKGP, bo na vsake dve leti pripravila poročilo o spremljanju izvajanja posameznih ciljev in ukrepov iz ANEK-a. Poročilo bo objavljeno na spletni strani MKGP.

SWOT-ANALIZA PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

Sir v sirani na planini Zadnji Vogel se izdeluje iz surovega mleka, na tradicionalen način
avtor: Anrephoto/Shutterstock.com

SWOT-ANALIZA PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

V tem poglavju so predstavljena ključna izhodišča in SWOT-analize po desetih prednostih področjih ekološkega kmetijstva.

4.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- premajhen obseg (tržne) pridelave in predelave, zlasti sadja in zelenjave,
- problematika predelave eko mesa in mesnih izdelkov (velik delež eko mesa se trži kot konvencionalno),
- večji proizvajalci oziroma predelovalci zaznavajo pomanjkanje slovenskih ekoloških pridelkov, ki bi jih lahko vključili v svojo proizvodnjo in s tem zapolnili vrzel v proizvodnji in prodaji slovenskih ekoloških živil,
- nizka rast oziroma stagnacija ekološkega kmetijstva (v zadnjih letih),
- premalo kmetij vstopa oziroma se preusmerja v ekološko kmetovanje.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Primeri dobrih praks – močne in (tržno) uspešne eko kmetije	Premalo premišljeni ukrepi kmetijske politike, ni dovoljne podpore države, cilji in ukrepi iz ANEK-a (do leta 2015) se niso dosegli
Pestri mikroklimatski in pedološki pogoji za raznovrstno pridelavo	Premajhen delež eko kmetij in KZU (glede na naravne pogoje in v primerjavi z nekaterimi drugimi državami), visok delež kmetij, ki izstopajo iz eko kontrole
Vzpostavljen sistem kontrole – zaupanje v eko certifikat	Razdrobljenost površin, premalo pridelave eko hrane za trg
Boljša starostna struktura nosilcev kmetij kot pri konvencionalnih, eko kmetijstvo je zanimivo za mlade prevzemnike in nove kmetovalce	Premalo znanja, šibek prenos znanj v prakso, ni dorečenih tehnologij pridelave
Tradicionalna znanja in način kmetovanja (gorsko, brez pesticidov ...), avtohtone in tradicionalne sorte in pasme živali	Ni ažurirane baze dovoljenih sredstev, omejeni FFS, dražji in manjši nabor reprovmateriala
V povprečju visoke podpore za eko kmetovanje, glede na EU	Tehnološka neopremljenost kmetij, nižja konkurenčnost in produktivnost, država ne podpira dovolj investicij na eko kmetijah
Večji delež dopolnilnih dejavnosti na eko kmetijah (v primerjavi s konvencionalnimi) – diverzifikacija	Pri podporah na ha so preizkušene razlike med eko in konvencionalno pridelavo, prenizke podpore za preusmeritev v eko kmetijstvo
Eko kmetijstvo ni več le nišno področje kmetijstva	Ni jasne, celostne strategije države o eko kmetijstvu, država ne sledi razvoju eko kmetijstva
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Digitalizacija na kmetijah	Preveč kmetij se odloča za vstop v eko kmetijstvo zaradi subvencij
Investicije v tehnološko opremljenost, diverzifikacijo, razvoj novih proizvodov	Preveč birokratizacije
Privabljanje in vključevanje še večjega števila mladih kmetov in novih pristopnikov v eko kmetijstvo	Nelojalna konkurenca iz tujine
Izkoristiti obstoječ sistem (MKGP, KGZS, ZDEKS/društva ...) za razvoj eko kmetijstva	Zavajanje z drugimi poimenovanji in označbami kakovosti (domače ...); MKGP z neustreznim promoviranjem predvsem drugih shem degradira razvoj eko pridelave in predelave
Covid-19 – večja ozaveščenost javnosti, novi odnosi med kupci in kmeti	Nadaljevanje trenda povečanega izstopa kmetij iz eko kontrole
Intenzivna tržna pridelava vrtnin na malih površinah	Nove bolezni, škodljivci
EU in javnost podpirata eko kmetijstvo	Mladi niso zainteresirani za eko kmetijstvo zaradi splošnega slabega stanja (ugleda) v kmetijstvu
Velik potencial za preusmeritev so male kmetije in kmetije, ki kmetujejo skladno z eko kmetijstvom, vendar se ne želijo vključiti v eko kontrolo	

4.2 Prenos znanja

4.2.1 Izobraževanje

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- ekološko kmetijstvo je v izobraževalnem sistemu še vedno premalo zastopano,
- slab prenos znanja med deležniki,
- sistem (obveznega) izobraževanja za ekološke kmetije ni dovolj učinkovit.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Visoškoški program Ekološko kmetijstvo in zelo dober kader na UM FKBV, predmet ekološko kmetijstvo tudi na UL BF	Ozek nabor tem oziroma usposabljanj obveznih izobraževanj, teme niso ustrezno izbrane, 6 ur obveznega izobraževanja je preveč za izvedbo v enem dnevu, javno naročilo za izbor izvajalca obveznega izobraževanja omejuje prilagodljivost in strokovnost (merilo je najnižja cena)
Predmet eko kmetijstvo oziroma te vsebine so prisotne na več srednjih šolah itd., podpora eko kmetijstvu na GRM NM in BC Naklo	Kurikulumi OŠ in SŠ ne vključujejo dovolj vsebin eko kmetijstva oz. izobraževanje in stik z eko kmetijstvom nista sistemsko obvezna, ni koncepta za izobraževanje za učitelje in druge zaposlene v izobraževalnem sistemu
Primeri dobrih praks v formalnem izobraževanju (naravoslovni dnevi OŠ oziroma obiski eko kmetij, eko šolski vrtovi, permakulturni vrtovi ...)	Šolski eko vrtovi so brez systemskega sofinanciranja
Projekt šolski eko vrtovi	Zastarel kurikulum NPK eko kmetijstvo
Nekateri pedagoški delavci so zainteresirani za eko kmetijstvo, ga podpirajo in promovirajo ter naredijo, kar je v njihovi moči	Pomanjkljiva izobrazba nosilcev/članov eko kmetij
Šolska shema za sadje, zelenjavo, ki omogoča tudi izvajanje izobraževanj	Konkuriranje strokovnih služb pri izvajanju izobraževanj
Raznovrstna neformalna izobraževanja in možnost izbire vsebin, posveti, aktualno na področju eko kmetijstva ipd.	Neurejena hierarhija strokovnih služb pri prenosu znanja v prakso, trikotnik prenosa znanja še vedno ne deluje dovolj
Obvezno izobraževanje za eko kmete naj bo še v prihodnje obvezno	Pomanjkanje sredstev za izvedbo neformalnih izobraževanj in neustrezni razpisi (sistemsko neurejeno)
Izvajanje neformalnih izobraževanj na eko kmetijah	Skromna bera EIP-projektov za eko kmetijstvo
	Pomanjkanje izobraževalnih oziroma mojstrskih eko kmetij
	Podvajanje vsebin za nosilce ukrepov EK in KOPOP
	Pomanjkljivo izobraževanje kontrolorjev
	Upad vpisa na UM FKBV
	Vse kmetijske šole/fakultete ne podajajo vsaj osnovnega znanja o eko kmetijstvu, ni izobraževanja s področja lokalne oskrbe in eko kmetijstva v drugih programih fakultet

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Ozaveščanje otrok in mladih prek izobraževalnega sistema, vključevanje eko predmetov v OŠ, učilnice na prostem, krepitev sistema šolskih eko vrtov, urbanih eko vrtov, povezovanje lokalnih eko kmetij s šolami	Eko šola nima nič z eko kmetijstvom (ni vključenih vsebin eko kmetijstva)
Osnovna znanja o eko kmetijstvu prenašajo vse kmetijske šole in fakultete, vključevanje predmetov, povezanih z eko kmetijstvom in eko živili tudi v druge študijske programe (gostinstvo, zdravstvo, pedagogika ...)	Spremembe in združevanje visokošolskega programa eko kmetijstvo
Prenova srednješolskega kmetijskega izobraževanja – primer avstrijskega modela	Upadanje interesa študentov za eko kmetijstvo, nezanimanje
Vključevanje vsebin eko kmetijstva v nabor Zavoda za šolstvo za napredovanje učiteljev, izobraževanja kadrov v vrtcu in OŠ o eko kmetijstvu	Premalo povezav med MKGP in MIZŠ na temo eko kmetijstva in eko živil
EIP-projekti sodelovanja in CLLD/LAS-operacije	Odločevalci na izobraževalnih in raziskovalnih institucijah ne podpirajo dovolj eko kmetijstva, zato je/bo premalo EIP-projektov na temo eko kmetijstva
Nadgradnja vsebin obveznega izobraževanja za eko kmetije – ogledi kmetij, primeri dobrih praks, predstavitve iz tujine, strokovne ekskurzije v tujino, nabor tem MKGP, različni izvajalci, javčerski sistem	Da obvezna izobraževanja postanejo prostovoljna – ne bodo vsi kmetje dovolj inovativni, motivirani in usposobljeni za izzive
Možnosti sofinanciranja (neformalnih) izobraževanj za eko kmetije prek Mreže za podeželje	Previsok strošek izvedbe neformalnega izobraževanja za malo udeležencev (razkropljenost), ni dovolj sredstev za organiziranje neformalnih izobraževanj
Mojstrske eko kmetije za ogled in za izvajanje prikazov ter izobraževanj	Ohranitev sistema JN za obvezna izobraževanja za eko kmetijstvo
Študentske izmenjave, WWOOF – prostovoljstvo na eko kmetijah	
Izobražen potrošnik	

Svetovanje na terenu, avtorica: Martina Gomzi

4.2.2 Svetovanje in pospeševanje

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- brezplačno svetovanje na področju ekološkega kmetijstva se izvaja v okviru JSKS,
- premajhno število svetovalcev za eko kmetijstvo,
- potreba po povezovanju deležnikov pri izvajanju svetovanja in pospeševanja oziroma spodbujanja k preusmeritvi kmetij v ekološko kmetovanje.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Obstoječa mreža JSKS – vzpostavljen sistem brezplačnega in neodvisnega svetovanja po celotnem območju Slovenije, dobre obstoječe povezave z lokalnimi skupnostmi, drugimi razvojno-raziskovalnimi institucijami in z združenji eko kmetov (tudi strokovna podpora)	Razpršeno znanje, prešibko sodelovanje med deležniki
Zelo dober in širok spekter strokovnih znanj v JSKS (pridelava, predelava, promocija, turistične kmetije, promocijski dogodki)	Premalo pravega pospeševanja na terenu
Svetovalci dobro poznajo kmeta, njegovo družino in potencial ter lažje prepoznajo priložnosti za preusmeritev kmetije v eko kontrolo	Del opravljenih ur JSKS ni evidentiran pod ekološko kmetijstvo, ker sistem ne omogoča vzporednega spremljanja
Positiven odnos do izobraževanja s strani eko kmetov	Premalo javnih ur za vse naloge JSKS in posledično tudi za eko kmetijstvo
Animacija za prehod v eko kmetijstvo tudi v okviru usposabljanj in svetovanj KOPOP	Premalo sredstev za dodatna usposabljanja svetovalcev za eko kmetijstvo
Organizirani dogodki s primeri dobrih praks doma in v tujini (društva, zasebni sektor, fakultete ...)	Pomanjkanje raziskav in tehnoloških rešitev za eko kmetijstvo na raziskovalnih institucijah, ki bi jih potrebovali svetovalci za prenos na kmete
	Nekateri kmetje morajo nasvete svetovalne službe slišati večkrat, da jim sledijo
	Neugodna starostna struktura svetovalcev
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Nadgradnja svetovalne službe v povezavi s svetovanjem in pospeševanjem, možnosti izvajanja pospeševanja tudi prek ZDEKS/ društev	Pomanjkanje denarja in (politične) podpore za svetovanje in pospeševanje
Povezovanje in prenos znanja med različnimi institucijami, povezovanje med kmeti praktiki in strokovnjaki svetovalci na področju eko in biodinamičnega kmetijstva, priložnost za mlade strokovnjake	Nesprejemanje in neuresničevanje zastavljenih ciljev za svetovanje eko kmetijam, v okviru JSKS
Nadgradnja dejavnosti: animacijski dogodki, promocija, dobre prakse doma in v tujini	Nestrokovno podajanje vsebine
Sofinanciranje izvajanja pospeševanja eko kmetijstva prek podnebnega sklada in/ali s podporo lokalnih skupnosti	Prešibko sodelovanje med deležniki na področju pospeševanja in svetovanja oziroma trikotnika znanja
JSKS bi bila s povečanjem dela na promociji eko kmetijstva še bolj v skladu s trendi	Svetovanje oziroma pospeševanje ne ustreza dovolj potrebam eko kmetov
Več delovnih ur JSKS na področju eko kmetijstva in več podpore eko kmetom pri reševanju tehnoloških težav	Nevarnost izgube doseženega napredka v eko kmetijstvu
Volitve v KGZS, izbor kandidatov eko kmetov, ki bodo sooblikovali stanovsko politiko znotraj KGZS in navzven ter dosegli, da ima eko kmetijstvo večjo težo	

4.3 Ekološko semenarstvo

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- premajhen obseg pridelave semenskega materiala kmetijskih rastlin,
- prevladuje uvoz tujih sort in semenskega materiala kmetijskih rastlin.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Obstoječa eko semenarska kooperativa in semenarske hiše, ki ponujajo eko semena	Majhen trg, velika dostopnost eko semen iz drugih držav, prenizko povpraševanje, izvoz eko slovenskih semen v Avstrijo
Organizacije z infrastrukturo za preizkuse sort za primernost v eko kmetijstvu; KIS prideluje ekološka semena – poljščine (tudi v okviru projekta Ecobreed)	Slabši naravni/podnebni pogoji za pridelavo semen
Strokovnjaki, znanje na področju eko semenarstva	Nizek obseg pridelave in malo površin, namenjenih pridelavi eko semenskega materiala
Lokalne in avtohtone sorte, po katerih je veliko povpraševanje (tržna niša)	Veliko tveganj pri eko pridelavi semen
Za določena semena/sorte so dobri naravni pogoji, npr. slovenska solata je boljše kakovosti kot italijanska	Ozek izbor sort in visoke cene eko semen, zato prihaja do dokupa konvencionalnega semena
Obstoječe podpore za eko semenarstvo, v okviru PRP	Določene avtohtone sorte niso eko certificirane – npr. Darja ajda; KIS ne more zagotoviti eko semen avtohtonih sort, ker jih prideluje tudi konvencionalno
Kmetje si med seboj pomagajo – npr. medsebojni odkup semenskega materiala poljščin	
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Vzpostaviti sistem povezave med kmeti in pridelovalci semen – skupno načrtovanje	Zakonodaja na tem področju je preveč omejujoča, ovira pridelavo
Razvoj in pospeševanje eko semenarstva poljščine, nove sorte, tudi prek projektov Obzorje 2020 in CRP	Podnebne spremembe
Potrošnik si želi proizvodov iz lastnih semen in pridelkov znanega ekološkega izvora	Prešibko povezovanje med deležniki
Pri avtohtonih sortah bi bilo potrebno sistematsko delo na selekciji – za to sta potrebna čas in denar	Vedno več dokupa konvencionalnega semena
Dodatno vlaganje v znanja na tem področju	
Vzpostavitev mrež poskusnih »centrov«, podpore prek npr. CRP, EIP, PRP	
Subvencioniranje pridelovalcev eko semen	
Od leta 2022 v bazi tudi semena iz preusmeritve, lahko več slovenskih eko semen na trgu	

4.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- pomembna ovira za razvoj tržnega povezovanja ekoloških kmetov je nizko število (večjih) tržnih eko kmetij, med katerimi je velik delež takih, ki imajo razvite lastne (neposredne) prodajne poti,
- v letu 2017 je bila ustanovljena ZDEKS, ki združuje približno 13 % vseh eko kmetij in nima urejenega systemskega financiranja za delovanje.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Močna tradicija združništva	Premajhen obseg članstva v okviru ZDEKS (delujoča 3 leta)
Lažje povezovanje zaradi majhnosti Slovenije	Ni vzpostavljenega systemskega financiranja ZDEKS in društev, delo oziroma dejavnosti temeljijo večinoma na prostovoljnem delu
Nekaj dobrih praks tržnega povezovanja eko kmetij	Nerazumevanje tržnega povezovanja s strani kmetov
Obstoječe podpore za tržno povezovanje (npr. Ukrep 9.1., 16.4, CLLD/LAS ...), ki jih je treba nekoliko prilagoditi	Prenizek obseg tržne pridelave, veliko tržnih kmetov, ki sami tržijo svoje pridelke, zato niso zainteresirani za povezovanje ali želijo prodajati le »višek«. Premajhno število kmetij, ki pridelujejo pridelke za večje predelovalne obrate.
Veliko regionalnih združenj deluje že vrsto let in so dejavna	Prestroga merila pri nekaterih ukrepih (npr. za vzpostavitev skupin proizvajalcev za eko živila je potrebno najmanj 30 kmetij)
Narašča interes za povezovanje	Znamka BIODAR ne deluje več
PRILIKOŠNOSTI	NEVARNOSTI
Prilagoditev ukrepov za tržno povezovanje (lažji vstopni pogoji)	Nepripravljenost kmetij za tržno povezovanje
Vzpostavitev/razvoj znamke (nadstandarde) po vzoru BIODAR	Prevelik razkorak med željami in potrebami kmetij in organizacij, ki povezujejo kmetije (odkupne cene, marže ...)
Krepitev kapacitet ZDEKS	Nezainteresiranost za vključevanje v ZDEKS, tudi zaradi slabih izkušenj v preteklosti
Boljše izkoristiti sredstva CLLD/LAS za vzpostavitev povezovanja na lokalni ravni	Preveč znamk, zmeda na trgu
Prodaja v javne zavode, trgovske verige, restavracije, hotele ...	Ni zagotovljenih systemskih virov financiranja za ZDEKS

4.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- po Uredbi o zelenem javnem naročanju mora delež ekoloških živil v javnih zavodih znašati najmanj 15 %,
- prevladujejo uvožena ekološka živila.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Možnost izločenih sklopov (20 % oziroma 80.000 EUR), v okviru JN	Ni podatkov, nadzora in sankcij glede upoštevanja Uredbe o zelenem JN
Uredba o zelenem JN – obvezni delež eko živil	V okviru JN preveč uvoženih eko živil, vprašljiva kakovost in sledljivost uvoženih eko živil
Sistem (brezplačne) prehrane v javnih zavodih	Ni kontinuirane dobave (strah pri naročnikih)
Šolska shema	Krajevna diskriminacija oziroma prednost lokalnim ponudnikom v sistemu JN ni dovoljena
Primeri dobrih praks javnih zavodov, ki naročajo več eko živil, kot narekuje uredba	Birokratske ovire (spremljanje količin eko živil ...)
Vedno večja ponudba slovenskih eko živil	Izobraženost in ozaveščenost kadra, odgovornega za nabavo v javnih zavodih, sta še vedno prenizki
Vzpostavljenih nekaj lokalnih združenj/dobaviteljev, ki povezujejo eko kmete in sodelujejo z javnimi zavodi	Nespoštovanje pogodb (javni zavodi naročajo manj, kot je vrednost pogodb)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Vzpostavitev lokalnih/regionalnih modelov pospeševanja uvajanja slovenskih eko živil v javne zavode	Premajhen nadzor nad dobavitelji/posredniki tujih eko živil
Opredelitev ustreznih okoljskih meril v okviru JN (prednost slovenski eko hrani pred uvoženo eko hrano)	Naraščajoč delež uvoženih eko živil v javnih zavodih
Uvedba nadzora in sankcioniranja javnega naročanja, upoštevanje Uredbe o zelenem JN	Dodatna birokracija, ki omejuje uvajanje slovenskih eko živil v javne zavode
Priprava smernic zdravega prehranjevanja v javnih zavodih	Previsoka cena slovenskih eko živil (v primerjavi z uvoženimi)
Obvezno upoštevanje Uredbe o zelenem JN tudi za organizirano eko prehrano na fakultetah (boni)	Prenizek obseg ponudbe in pestrost slovenskih eko živil
Kritje stroškov eko kmetom oziroma ponudnikom za vpis v e-katalog, promocija e-kataloga in njegova nadgradnja za uporabo tudi za sektor HORECA	Mešanje lokalno, integrirano in eko
Izobraževanje in ozaveščanje vodij prehrane oziroma kadra v javnih zavodih, staršev, otrok	Nezainteresiranost vodij javnih zavodov za uvajanje eko živil
Boljše izkoristiti šolsko shemo za uvajanje slovenskih eko živil v javne zavode	
Večja vloga občin pri uvajanju slovenskih eko živil v vrtce in šole, sofinanciranje nakupa eko živil po zgledu držav in regij EU	

4.6 Promocija in trženje

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- kljub velikemu povpraševanju po slovenskih ekoloških živilih na trgu prevladujejo uvožena ekološka živila,
- premalo promocije za ekološka živila v preteklosti,
- izvajanje splošne promocije ozaveščanja potrošnikov o pomenu uživanja lokalne, v Sloveniji pridelane ekološke hrane pod sloganom »EKOLOŠKO + LOKALNO = IDEALNO«.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Rast povpraševanja po eko živilih, trg je že dokaj razvit	Oviran vstop in trgovske verige (prevelike zahteve in pomanjkanje prilagodljivosti trgovcev, razdrobljena ponudba kmetij)
Potrošniki dajejo prednost slovenskim eko živilom (pripravljene plačati več)	Šibka podjetniška iniciativa
Porast neposredne prodaje, močne eko tržnice, neposreden stik med kmeti in kupci	Pomanjkanje podatkov analize uspešnih in neuspešnih kmetov
Kakovost proizvoda (ni industrijskega eko kmetijstva – dobra celostna zgodba)	Ni ustrezne infrastrukture za trženje, distribucijo in predelavo, zlasti za meso in mlečne izdelke
Tržno uspešne kmetije (primeri dobrih praks)	Kratkotrajnost promocijskih dejavnosti
Prepoznavnost Slovenije v svetu kot zelena in gastronomska destinacija	Gostinski in turistični oziroma HORECA-sektor še ni dovolj odprt za uvajanje eko živil
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Razvoj kratkih verig, npr. neposredna spletna prodaja, dostava na dom, skupnostni nakupi ...	Nižanje eko standardov, zavajanja, afere, ki lahko zamajajo zaupanje kupcev v eko živila
Več ozaveščanja in promocije o eko in zdravi hrani	Trgovci s svojimi eko znamkami preglasijo slovenske eko znamke
Turizem na eko kmetijah	Gospodarska kriza, zmanjšanje kupne moči potrošnikov, upad turizma ipd.
Intenzivna tržna pridelava vrtnin na malih površinah	Preveč različnih in nepreverjenih znamk oziroma logotipov, zmeda na trgu zaradi različnih označb
Regijski logistični distribucijski centri	Intenzivno promoviranje drugih shem kakovosti (zlasti izbrana kakovost) lahko negativno vpliva na razvoj eko kmetijstva in zmanjšuje pomen eko živil na trgu
Povezovanje s trgovskimi verigami in HORECA-sektorjem	Prevladovanje tujih eko izdelkov, nekonkurenčnost s cenami, nepripravljenost za uvajanje slovenskih eko živil v trgovske verige in HORECA-sektor
Usposabljanje deležnikov za distinkcijo konvencionalno/integrirano in eko	

4.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- diseminacija oziroma prenos rezultatov raziskav v prakso ni dovolj učinkovit,
- sodelovanje med deležniki je še prešibko,
- premalo raziskav na področju ekološkega kmetijstva.

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Vključenost v projekte »CORE ORGANIC«	Premalo denarja se nameni za raziskave na področju eko kmetijstva (glede na delež KZU)
Digitalizacija znanja – raziskave iz tujine so na voljo	Teme za širok krog eko kmetij niso potrjene, pobudniki tem ne prejmejo nobenih povratnih informacij o pobudi
Aplikativne informacije z učnih kmetij iz tujine	Slaba diseminacija znanstveno-raziskovalnih projektov za strokovno in poljudno javnost (ni sistematike), veliko projektov po zaključku financiranja »ugasne«
Imamo nekaj (mednarodno) priznanih raziskovalcev s področja eko kmetijstva	Velik angažma raziskovalnih skupin za neuspešne prijave (pridobi se okvirno en projekt od 10 prijav)
Dosedanji EIP-projekti – nekaj tudi izključno na temo eko kmetijstva	Prešibko sodelovanje deležnikov
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Evropski zeleni dogovor	Napačne interpretacije o vplivu eko kmetijstva na okolje
Uporaba znanja – digitalizacija	Zmanjševanje javnih sredstev za raziskave in razvoj
»Prevajanje« raziskav v poljudni jezik, diseminacija za strokovno javnost in kmeta	Birokratizacija
Enotna ena digitalna baza znanja	Navidezni razvojno-raziskovalni projekti na področju eko kmetijstva
Večletni eksperimentalni primerjalni poskusi	Pritiski večjih ponudnikov konvencionalnega repromateriala in sredstev na raziskave
Cilj komisije 25 % eko KZU = 25 % raziskovalnih sredstev za eko kmetijstvo	
Sodelovanje strok in deležnikov – ne tekmovanje	
Več projektov na temo eko kmetijstva, v okviru razpisov Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij ter EIP-projektov	

4.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- ekološko kmetijstvo je še vedno premalo prisotno na naravno najboljše območjih, saj delež ekoloških kmetijskih zemljišč na vodovarstvenih območjih znaša 11 %, na zavarovanih območjih 12 % in na območjih Natura 2000 17 % (deleži so izračunani na temelju vseh KZU na navedenih območjih).

b) SWOT-analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Eko kmetijstvo ohranja boljšo rodovitnost tal (več humusa), biotsko pestrost, zmanjševanje obremenitve okolja in naravnih virov	Vedno več uporabe plastičnih folij za zastiranje, ki ima negativne vplive na okolje in ljudi
Eko kmetijstvo ima manjši okoljski odtis, manj negativnih vplivov na podnebne spremembe in se bolje prilagaja na podnebne spremembe	Uporaba ustreznih strojev z manjšim ogljikim odtisom je dražja
Trajni nasadi – ohranjanje največ ekosistemskih storitev (čim manj posegati vanj)	Pomanjkanje celovitih študij o vplivu eko kmetijstva na okolje
Družbena naklonjenost ohranjanju narave in boju proti podnebnim spremembam	Na enoto pridelane hrane več izpustov toplogrednih plinov
Prepoved uporabe GSO	Intenzivna izraba travinja negativno vpliva na biotsko pestrost
Večja dobrobit živali na eko kmetijah	Škoda od divjadi in zveri
Več ekosistemskih storitev na eko kmetijah	Premajhen delež eko kmetij na VVO in zavarovanih območjih narave
Eko kmetije so manjše in manj intenzivne, v primerjavi z EU	Prešibka znanja in ozaveščenost eko kmetov o pomenu ohranjanja narave in okolja
	Preoravanje okoljsko občutljivega trajnega travinja zmanjšuje delež travniških habitatnih tipov in negativno vpliva na travniške vrste
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Izkoristiti cilje iz Strategije »Od vil do vilic« in Strategije za biotsko raznovrstnost	Podnebne spremembe
Boljša izraba kmetijskih zemljišč, večji obseg pridelave na manj površinah (rastlinjaki, tuneli, uporaba različnih kultur ipd.), manj prostora, kot ga porabimo za kmetijstvo, več ga ostane za naravo	Moč multinacionalk
Izraba deževnice, predelava biološko razgradljivih odpadkov in pravilno ravnanje s hlevskim gnojem, zmanjševanje plastike ipd. (koncept krožnega gospodarstva)	Neustrezno ravnanje z divjadjo in zvermi – vedno več škode za kmete
Novi pristopi pri obdelavi tal, povečanju humusne mase in skladiščenju CO2 (ohranitveno kmetijstvo, brez globokega oranja ipd.)	Intenzifikacija eko kmetijstva
Spodbujanje ekosistemskega pristopa na eko kmetijah, izobraževanje eko kmetov, svetovalcev in drugih deležnikov	Premalo sredstev na kmetijah za prilagajanje na podnebne spremembe
Spodbujanje eko kmetijstva na VVO, Natura 2000, zavarovanih območjih, tudi s tem, da imajo eko kmetije prednost pri zakupu zemljišč v lasti države	Vedno več eko kmetij, kjer ni vzpostavljenega naravnega krogotoka znotraj kmetije, odvisnost kmetij od zunanjih virov (gnojila ipd.)
Prepoved konvencionalnega kmetijstva na določenih območjih – VVO	Velika uporaba žvepla in sulfatov
Omogočanje 10–15 % naravne vegetacije (mejice, živice ...) in mešanih kultur/posevkov na posameznem GERK (sadjarstvo, zelišča, vrtnine ...)	

OPREDELITEV POTREB, CILJEV IN UKREPOV PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

Dagnje, avtor: Danijel Vincek/Shutterstock.com

OPREDELITEV POTREB, CILJEV IN UKREPOV PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

Ukrepi se bodo financirali iz Programa razvoja podeželja 2014–2020, v okviru Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027, ki ga bo potrdila Evropska Komisija, in drugih sredstev, ki so in ki bodo načrtovana v okviru finančnih načrtov pristojnih resorjev.

5.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov

a) *Podpore za površine in posodobitev tehnologije (pridelava, predelava), trženje, zagon kmetij ter predelovalne obrate*

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
1	Investicijska sredstva za posodobitev tehnologije na kmetijah in v podjetjih (pridelava, predelava) in razvoj novih proizvodov, dodajanje vrednosti pridelkom	Izboljšanje/posodobitev tehnologije, proizvodnje in predelave na kmetijah in v podjetjih	Podpora za investicije na eko kmetijah in v podjetjih (pridelava, predelava, trženje) ter za eko akvakulturo. (ločen razpis le za eko kmetije)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
2	Več proizvodnje eko hrane za trg	Večji delež slovenskih eko živil na trgu. Povečanje števila eko kmetij in kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), zlasti tistih, namenjenih rastlinski pridelavi	Podpora za zagon (malih) tržnih eko kmetij (po vzoru razpisa podpora za male kmetije)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
3	Nadaljevanje sistema podpor na ha/panj za ekološko kmetijstvo	Višine zneskov na posamezno rabo tal ostanejo najmanj na sedanji ravni. Posamezne podpore in kombinacije drugih podpor za konvencionalno kmetovanje morajo biti nižje od EK za najmanj 30 %.	Podpora na ha/panj	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
4	Več eko mesnih in mlečnih izdelkov na trgu, zagotovljen odkup po primerni ceni	Povečan delež eko mesnih in mlečnih izdelkov na trgu	Podpora za predelovalne obrate za predelavo in prodajo eko mesnih in mlečnih izdelkov	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021

b) Spodbujanje vključevanja mladih nosilcev oziroma prevzemnikov in novih pristopnikov v ekološko kmetijstvo

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
5	Zagotoviti nadaljevanje kmetovanja na eko kmetijah	Več mladih prevzemnikov in nosilcev eko kmetij	Dodatne točke in povečanje finančne podpore za mlade prevzemnike na eko kmetijah ter zagotoviti, da se lahko na ukrep prijavijo tudi novi pristopniki	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
6	Večje število mladih nosilcev oziroma prevzemnikov in novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Več novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Dejavnosti animacije potencialnih mladih kmetov, prevzemnikov kmetij	Javna	KGZS, NVO, ZSPM	VISOKA	Od leta 2023

c) Spodbujanje zaposlovanja in prostovoljstva na ekoloških kmetijah

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
7	Pomanjkanje delovne sile na kmetijah	Povečanje zaposlovanja in prostovoljstva na eko kmetijah	Omogočiti izvajanja javnih del in drugih programov aktivne politike zaposlovanja na eko kmetijah, sprememba zakonodaje	Niso potrebna	MKGP, MDDSZ	SREDNJA	Od leta 2023
8	Večje število mladih nosilcev oziroma prevzemnikov in novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Več novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Vzpostaviti oziroma povezati potrebe eko kmetov s potencialnimi prostovoljci, promocija prostovoljstva na eko kmetijah med ciljnim skupinami, krepitev delovanja slovenskih mrež, ki zagotavljajo prostovoljstvo na eko kmetijah	Zasebna	NVO/ ZDEKS, kmetije	SREDNJA	Od leta 2023

d) Povečanje dostopnosti ter informacij o dovoljenih proizvodih in snoveh v ekološkem kmetijstvu ter vzpostavitev spletne baze »vse na enem mestu«

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
9	Vse potrebne informacije o eko kmetijstvu ter dovoljenih proizvodih in snoveh za kmete na enem mestu, javno dostopno in ažurirano	Ažurna spletna baza informacij, vključno s katalogom o dovoljenih sredstvih v eko kmetijstvu (brezplačen vpis ponudnikov)	Oblikovanje skupine relevantnih deležnikov/ strokovne skupine, ki bo skrbela za strokovno vzpostavitev in delovanje baze za dovoljena sredstva	Javna	MKGP, KGZS/JSKS, ZDEKS, Fakultete, KIS, KO, UVHVVR	VISOKA	Od leta 2022
10			Vzpostavitev in delovanje javne spletne baze, z zbranimi informacijami na enem mestu (dovoljena sredstva, gradiva oziroma viri za izobraževanje, rezultati raziskav, prenos znanj itd.)				
11	Pomembna ponudba nekatereh sredstev za zaščito rastlin na slovenskem trgu	Več registriranih sredstev za zaščito rastlin za eko kmetijstvo	Zagotoviti, da se dovoljena sredstva uporabljajo v EU	Niso potrebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022

e) Spodbujanje vključevanja novih kmetij v ekološko kontrolo

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
12	Večje število novih kmetij v eko kontroli	Povečanje števila eko kmetij	Višja podpora na ha za preusmeritveno obdobje (nadaljevanje obstoječega sistema)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
13			Podpora za kritje stroškov eko kontrole (nadaljevanje obstoječega sistema)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021

5.2 Prenos znanja (izobraževanje, svetovanje in pospeševanje)

a) Vzpostavitev mojstrskih ekoloških kmetij in demonstracijskih centrov

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
14	Več praktičnega znanja za eko kmete in svetovalce ter druge ciljne skupine (npr. brezposelni)	Vzpostavitev mojstrskih eko kmetij in demonstracijskih centrov	Podpora za vzpostavitev in delovanje eko mojstrskih kmetij/ demonstracijskih centrov ter programov/mentoriranja	Javna	MKGP, NVO/ ZDEKS, ZDS, ZSPM, izobraž. ustanove	VISOKA	Od leta 2023

b) Izvajanje pospeševanja in svetovanja, nadgradnja dosedanjega sistema javne službe

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
15	Več strokovnega svetovanja/ pospeševanja	Vzpostavitev/ nadgradnja sistema pospeševanja eko kmetijstva (vključeni različni deležniki)	Koordiniranje ter izvajanje pospeševanja in svetovanja eko kmetijstva, nadgradnja dosedanjega sistema javne službe z vključevanjem tudi drugih deležnikov v sistem	Javna, zasebna	JSKS, ZDEKS, UM FKBV, UL BF, MKGP, ZDS, KGZS ...	VISOKA	Od leta 2021
16	Izvajanje svetovanja glede na potrebe na terenu (kmetov)	Povečati sredstva in število ur za svetovanje/ pospeševanje, več specializiranih svetovalcev za eko kmetijstvo	Zagotoviti dodatna sredstva za krepitev izvajanja svetovanja in pospeševanja, vključno z usposabljanjem svetovalcev na področju eko kmetijstva, s poudarkom na praktičnem znanju	Javnba, zasebna	JSKS, ZDEKS, UM FKBV, UL BF, MKGP, ZDS, KGZS ...	VISOKA	Od leta 2022
17			Nadgradnja izvajanja programov dela javnih služb, zagotoviti kadrovske vire in dodatna sredstva za krepitev učinkovitega izvajanja svetovanja oziroma delovanja, v okviru obstoječih javnih služb	Javna	MKGP, javne službe	VISOKA	Od leta 2021

5.3 Ekološko semenarstvo

a) Povečati (tržno) pridelavo ekološkega certificiranega semena, usposobiti in povezati ekološke kmete s pridelovalci semen/sadilnega materiala in semenarskimi hišami

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
24	Povezati kmete s pridelovalci semena, analiza/informacija, katere sorte potrebujejo kmetje, načrtovanje pridelave	Vzpostavitev sistema evidentiranja potreb po eko semenih (vrstah in sortah) za boljše načrtovanje pridelave	Vzpostavitev/krepitev sodelovanja med kmeti in pridelovalci semen/semenarskimi hišami	Javna, zasebna	Semenarske hiše, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, KIS	VISOKA	Od leta 2021
25			Baza potreb po eko semenih, širitev evidence tudi na sorte glavnih poljščin, krmnih rastlin in vrtnin				
26	Več znanja za eko kmete	Usposobiti eko kmete za pridelavo in prodajo eko semen	Izobraževanja kmetov, preizkusi na kmetijskih šolah, promocija lokalnih sort, razvoj izdelkov/znamk iz lokalnih sort	Javna, zasebna	Semenarske hiše, KIS, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, UM FKBV, UL BF, BC Naklo, GRM NM	SREDNJA	Od leta 2021
27	Več slovenskega eko semena na trgu	Povečati (tržno) pridelavo eko certificiranega semena, zlasti poljščin	Podpore za mreže/kooperative/vzdrževalce sort eko pridelovalcev semen	Javna, zasebna	Semenarske hiše, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, KIS	SREDNJA	Od leta 2023
28			Sofinanciranje dodatnih stroškov, vezanih na kontrole in certificiranje eko semena in oprostitve plačila pristojbine in upravne takse za vpis v sortno listo	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2023
29			Povečanje/prilagoditev podpor za semenarstvo na ha	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2023

b) Spodbujanje uporabe in vzdrževanja ekološkega (avtohtonega) certificiranega semena/sadilnega materiala

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
30	Večja uporaba eko certificiranega semena med eko kmeti	Spodbuditi uporabo/nakup eko certificiranega semena	Subvencija/delno povračilo stroškov nakupa eko certificiranega semenskega materiala/semena za kmete	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023
31	Spodbujanje vzdrževanja ekološkega (avtohtonega) semena/sadilnega materiala	Razširitev banke in več vzdrževalcev ekološkega (avtohtonega) semena/sadilnega materiala	Razširitev banke z ekološkimi in ekološkimi avtohtonimi sortami	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023
32			Spodbude za vzdrževalce avtohtonih in tradicionalnih sort, baza vzdrževalcev				

Semena ajde, avtor: Wolfgang Kruck/Shutterstock.com

5.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu

a) Podpore/ukrepi za tržno povezovanje ekoloških kmetij

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
33	Povezovanje eko kmetij za skupen nastop na trgu, lažja in učinkovitejša vključitev v tržne verige	Več zadrug/ skupin proizvajalcev za eko sektor	Podpore/ukrepi za tržno povezovanje eko kmetij in poenostavitev zahtev za skupine proizvajalcev za sektor eko živila	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021

b) Vzpostavitev/razvoj znamke za slovenska ekološka živila

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
34	Enotna prepoznavna oznaka ali znamka za slovenska eko živila	Povečanje prepoznavnosti slovenskih eko živil ter zavedanja in zaupanja kupcev Čim večje število eko kmetij, vključenih v znamko	Vzpostavitev/razvoj znamke, vključno s promocijskimi dejavnostmi (po zgledu izbrana kakovost) in lastnimi nadstandardi	Javna, zasebna	ZDEKS, NVO, KGZS, GZS-ZKŽP	SREDNJA	Od leta 2022

c) Krepitev kapacitet Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
35	Enotno zastopanje interesov eko kmetov	Krepitev kapacitet ZDEKS	Zagotoviti sistemsko financiranje za delovanje in krepitev ZDEKS	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS	VISOKA	Od leta 2021
	Povezovanje eko kmetij	Večje število eko kmetij, vključenih v ZDEKS					

5.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja

a) E-katalog/baza slovenskih ekoloških živil za javno naročanje

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
36	Brezplačen vpis v e-katalog	Več eko slovenskih živil v javnih zavodih	Podpora SP, OP in zadrugam za brezplačen vpis v katalog živil za JN	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
37	Zmanjšanje administracije in prihranek časa pri nakupu slovenskih eko živil in pripravi JN	Podpora zaposlenim v javnih zavodih pri naročanju eko živil Vse informacije na enem mestu, pregledna in ažurirana ponudba	Promocija in ažuriranje kataloga živil za JN	Zasebna	GZS-ZKŽP, KGZS, ZDEKS	VISOKA	Od leta 2021

Kaki, avtorica: Irena Vrhovnik

b) Spodbujanje porabe slovenskih ekoloških živil prek sistema javnega naročanja in šolske sheme

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE	
38	Boljše izkoristiti šolsko shemo za uvajanje slovenskih eko živil v šole.	Več slovenskih eko živil prek šolske sheme	Ozaveščanje in animacija vodij prehrane oziroma odgovornih za javno naročanje v vseh javnih zavodih	Javna	NVO, MKGP	VISOKA	Od leta 2021	
39			Izvajanje obiskov eko kmetij	Javna	OŠ, eko kmetije, ZDEKS, ZDS	VISOKA	Od leta 2021	
40			Skupna akcija za več slovenskih eko živil, v okviru šolske sheme	Niso potrebna	MKGP, MIZŠ, MZ, ZDEKS, ZDS, OŠ, organizacije, ki združujejo eko kmete	VISOKA	Od leta 2022	
41		Bolj zdravo prehranjevanje za otroke, učence, mlade, bolnike, starostnike in druge uporabnike javnih zavodov oziroma ustanov, zavezanih za JN	Spodbuditi uvajanje slovenskih eko živil v javne zavode	Dan slovenske eko hrane – vsi javni zavodi enkrat letno vse obroke v dnevni pripravo iz slovenskih eko živil	javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, organizacije, ki združujejo eko kmete, KGZS, ZDS, GZS-ZKŽP	SREDNJA	Od leta 2023
42		Zmanjševanje ogljičnega odtisa pri nabavi hrane in spodbujanje naročanja slovenskih eko živil	V javna naročila vključiti vplive na okolje (in po možnosti tudi na zdravje) in to ustrezno ovrednotiti, da ima slovenska eko hrana možnost boljšega točkovanja (npr. vpliv na podnebne spremembe glede na razdalje v transportu in načinu pridelave)	Niso potrebna	MKGP, MJU, javni zavodi	SREDNJA	Od leta 2023	
43	Spodbujanje uvajanja eko živil v sistemu dijaške in študentske prehrane (boni)	Zagotoviti večje število točk v merilih za izbor ponudnikov	Javna	MKGP, MIZŠ	SREDNJA	Od leta 2023		

c) Lokalni/regionalni modeli pospeševanja uvajanja slovenskih ekoloških živil v javne zavode

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
44	Podpora javnim zavodom pri uvajanju oziroma nakupu slovenskih eko živil	Več slovenskih eko živil v javnih zavodih	Vzpostavitev lokalnih/regionalnih modelov pospeševanja vključevanja slovenskih eko živil v javne zavode	Javna (LAS/CLLD) in zasebna	Organizacije, ki združujejo eko kmete, javni zavodi, občine, eko kmetije, podjetja, ZDEKS/društva, ZDS, Zadrružna zveza Slovenije, GZS-ZKŽP	VISOKA	Od leta 2023
	Podpora kmetom pri načrtovanju, trženju, prodaji v javne zavode	Povezana in organizirana ponudba ter distribucija na lokalni oziroma regijski ravni, vzpostavitev partnerstva med ključnimi deležniki (zadruge in druge organizacije, ki povezujejo kmete, kmetije, javne zavode, KGZS-območne enote, LAS, občine ...)					
	Spodbujanje organizacij, ki povezujejo eko kmete pri trženju in razvoju	Večja ozaveščenost vodij prehrane oziroma oseb, odgovornih za javno naročanje o pomenu slovenskih eko živil					
	Bolj zdravo prehranjevanje za vse porabnike v javnih zavodih oziroma ustanovah, zavezanih za JN	Zagotavljanje zdrave hrane za porabnike v javnih zavodih in zmanjševanje ogljičnega odtisa pri nabavi hrane					

d) Nadzor porabe ekoloških živil v javnih zavodih –
upoštevanje Uredbe o zelenem javnem naročanju

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
45	Dotatno animirati in izobraževati vodje prehrane o pomenu/prednostih eko živil	Večja ozaveščenost vodij prehrane	Ozaveščanje vodij prehrane oziroma oseb, odgovornih za javno naročanje, o pomenu vključevanja eko živil v vse javne zavode oziroma ustanove, zavezane za JN	Javna	MKGP, ministrstva, javni zavodi	VISOKA	Od leta 2021
46	Celovit nadzor nad nakupom/porabo eko živil v javnih zavodih, v skladu z Uredbo o zelenem JN, sankcioniranje kršiteljev	Pridobitev podatkov o obsegu oziroma deležu (slovenskih) eko živil v javnih zavodih	Natančno zbiranje podatkov po vrstah eko živil, ki omogočajo obdelave	Javna	Javni zavodi, Kmetijski inšpektorat, MKGP	VISOKA	Od leta 2022
		Več eko slovenskih živil v javnih zavodih					
		Pregled nad dejansko porabo in potrebami javnih zavodov					
47		Zagotoviti upoštevanje Uredbe o zelenem JN	Izvajanje rednega nadzora v javnih zavodih, glede upoštevanja Uredbe o zelenem JN	Javna	Javni zavodi, Kmetijski inšpektorat	VISOKA	Od leta 2022

5.6 Promocija in trženje

a) Spodbujanje prodaje slovenskih ekoloških živil v trgovske verige ter gostinski in turistični sektor

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
48	Večja dostopnost in zagotovitev količin eko živil v trgovskih verigah ter gostinskem in turističnem sektorju	Večji delež slovenskih eko živil v trgovskih verigah, gostinskem in turističnem sektorju	Vzpostavitev sodelovanja med organizacijami, ki združujejo eko kmete, in trgovskimi verigami oziroma gostinskim/turističnim sektorjem, skupni letni sestanki/letno načrtovanje količin in odkupa	Zasebna	Organizacije, ki združujejo eko kmete, ZDEKS, ZDS, KGZS, ZZS, TZS, trgovske verige, HORECA-sektor, MKGP, UM FKBV	VISOKA VISOKA	Od leta 2023
49			Promocija slovenskih eko živil v trgovskih verigah in gostinskem/turističnem sektorju				
50			Sofinanciranje stroškov za eko certifikacijo v gostinskem in turističnem sektorju	Javna	MGRT, MKGP	VISOKA	Od leta 2023

Domači kruh, avtor: Mirjam Kavčič/Shutterstock.com

b) Celostna promocija, informiranje in ozaveščanje o slovenskih ekoloških živilih (večletna kampanja)

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
51	Celostna promocija in ozaveščanje, večja ozaveščenost potrošnikov, povečanje deleža slovenskih eko živil na trgu	Povečana ozaveščenost potrošnikov in večja prodaja slovenskih eko živil Vsakoletna promocija 7 let (do 2027)	Večletni projekt promocije in izobraževanja - nadgradnja nacionalne kampanje »Ekološko + lokalno= IDEALNO«	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, NVO, ZDS, Zadruga, SP, KGZS, UM FKBP, GZS-ZKŽP ...	VISOKA	Od leta 2023

c) Vzpostavitev (regijskih) distribucijskih in predelovalnih centrov ter kratkih verig prodaje, tudi z vzpostavitvijo prehranske verige deležnikov z ekološkimi živili

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
52	Povezovanje ponudbe in povpraševanja ter razvoj kratkih verig prodaje in prehranskih verig deležnikov z ekološkimi živili	Delujoči (regijski) distribucijski center ter razvoj kratkih verig prodaje in prehranskih verig z ekološkimi živili	Podpora za vzpostavitev (regijskih) distribucijskih in predelovalnih centrov ter oblik sodelovanja, kratkih verig prodaje in prehranskih verig z ekološkimi živili	Javna, zasebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
53			Vzpostavitev »Eko regije«	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022
54	Krepitev povezovanja in sodelovanja v prehranski verigi z ekološkimi živili, več slovenskih eko živil na trgu, zlasti mesa in mlečnih izdelkov, zagotoviti odkup po primerni ceni	Izboljšanje trženja slovenskih eko živil, zlasti mesa in mlečnih izdelkov	Vzpostavitev sodelovanja med deležniki glede odkupa in prodaje	Zasebna	Organizacije, ki združujejo eko kmete, podjetja, ZDEKS, ZDS, KGZS, ZS, TZS, MKGP, GZS-ZKŽP	VISOKA	Od leta 2022

d) Podpora za vzpostavitev, razvoj in promocijo turistične dejavnosti na ekoloških kmetijah

Št. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
55	Dodajanje vrednosti eko živilom v povezavi s turizmom, povečanje turistične ponudbe na eko kmetijah, diverzifikacija dejavnosti	Več eko turističnih kmetij, ustvarjanje delovnih mest na eko kmetijah	Podpora za vzpostavitev, razvoj in promocijo turistične dejavnosti na eko kmetijah	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023

e) Analiza trga ekoloških živil

Št. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
56	Pridobiti podatke o trgu eko živil, zlasti za slovenska eko živila	Vzpostavitev baze podatkov za načrtovanje razvoja trga eko živil	Analiza trga z eko živil v Sloveniji (na vsakih 3–5 let)	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2021

5.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij

a) Izboljšanje prenosa rezultatov raziskav in projektov do kmetov in drugih deležnikov

Št. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
57	Diseminacija (znanstvenih) rezultatov raziskav, izboljšanje prenosa rezultatov raziskav in projektov do kmetov	Zagotoviti prenos rezultatov raziskav in projektov do kmetov in podjetij na področju eko proizvodnje Konkurenčnejša slovenska eko pridelava in pridelava Zagotavljanje učinkovite porabe javnih sredstev za raziskave	Strokovna in poljudna diseminacija rezultatov raziskav	Niso potrebna	ARRS, MKGP, nosilci projektov, KGZS	VISOKA	Od leta 2023

b) Sodelovanje med deležniki in povečanje sredstev (znanstveno) raziskovalnim projektom, osredotočenim na razvoj ekološkega kmetijstva in novih tehnologij

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
58	Rešitve za izzive eko kmetijstva	Več potrjenih raziskovalnih, EIP in drugih projektov za reševanje izzivov eko kmetijstva ter razvoj novih tehnologij na področju eko kmetijstva	Podpora (znanstveno) raziskovalnim projektom, osredotočenim na razvoj eko kmetijstva (ključni deležniki podpirajo projekt)	Javna	ARRS, KGZS, raziskovalne organizacije, ZDEKS, MKGP, NVO, KO, eko kmetije, mojsrske kmetije, podjetja, GZS-ZKŽP	VISOKA	Od leta 2022
59	Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij	Delež javnih sredstev za (znanstveno) raziskovalno dejavnost za eko kmetijstvo se približuje oziroma izenači s ciljem ANEK-a o deležu KZU, vključenih v eko kmetijstvo	Koordinacija deležnikov za skupne prijave in sodelovanje pri izvedbi projektov ciljno raziskovalnih programov (CRP), EIP in drugih projektih	Javna, zasebna	KGZS, raziskovalne organizacije, ZDEKS, MKGP, NVO, KO, eko kmetije, mojsrske kmetije, ARRS, podjetja, GZS-ZKŽP	SREDNJA	Od leta 2022

c) Več mednarodnih raziskovalnih projektov

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
60			Projektna tehnična podpora (pisarna) za znanstveno-raziskovalne institucije	Javna	MKGP, raziskovalne organizacije	NIZKA	Od leta 2023
61	Nadgrajevanje mednarodnega sodelovanja	Sodelovanje v več mednarodnih raziskovalnih projektih	Podpora in zagotovitev primernih sredstev za nadaljnje članstvo in izvajanje projektov v mreži CORE-ORGANIC, s strani slovenskih organizacij	Javna	MKGP, raziskovalne organizacije	SREDNJA	Od leta 2021

5.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami

a) Povečanje obsega oziroma deleža ekoloških KZU ter pridelave ekološke hrane na vodovarstvenih (VVO) in območjih varovane narave

ŠT. UKREPA	POTREBA	CIJLJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
62	Boljše varovanje voda, travnišč in narave, zlasti na vodovarstvenih (VVO) in območjih varovane narave	Povečanje obsega oziroma deleža eko KZU in pridelave eko hrane na VVO, območjih varovane narave	S spremembo zakonodaje zagotoviti prednost eko kmetijam pri zakupu in nakupu zemljišč v lasti Sklada KGZ RS in zasebni lasti, na VVO in območjih varovane narave	Niso potrebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022
63			Dejavno pospeševanje na terenu, z namenom vključevanja konvencionalnih kmetij, s sedežem oziroma GERK-i na VVO in območjih varovane narave, v eko kontrolo	Javna	Pospeševalna služba (različni deležniki), MKGP	VISOKA	Od leta 2022

b) Znižanje izpustov toplogrednih plinov na ekoloških kmetijah, prilagajanje na podnebne spremembe ter varovanje okolja in narave

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
64	Prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe	Znižanje izpustov toplogrednih plinov na ekoloških kmetijah, manjša izpostavljenost na podnebne spremembe Povečanje % humusne mase, večje skladiščenje CO ₂ v tleh	Podpore za investicije/mehanizacijo/rabo obnovljivih virov energije za prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, povečanje humusne mase v tleh, rastlin, prilagojenih na podnebne spremembe	Javna, zasebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023
65		Spodbujanje okolju prijaznih praks na ekoloških kmetijah	Podpore za uvajanje okoljskih praks/investicij – zastirka (namesto plastičnih folij), zbiranje deževnice, predelava biološko razgradljivih odpadkov in pravilno ravnanje s hlevskim gnojem, čistilne naprave	Javna, zasebna	MGKP	SREDNJA	Od leta 2023
66	Varovanje okolja, narave in tal na ekoloških kmetijah	Povečanje biotske pestrosti in kakovosti tal na ekoloških kmetijah	Omogočanje 10–15% naravne vegetacije (mejice, živice ...), v okviru posameznega GERK-a, možnost mešanih kultur/posevkov na posameznem GERK-u (sadjarstvo, zelišča, vrtnine ...) ter praks združevanja rastlin (mešana setev/sajenje v vrstah in pasovih), z namenom ohranjanja in povečanja biodiverzitete ter kakovosti tal na ekoloških kmetijah	Niso potrebna	MGKP	SREDNJA	Od leta 2022
67			Finančne podpore za vse rastlinske vrste v kolobarju (avtohtone, nove vrste/sorte) in posevke z več različnimi rastlinskimi vrstami	Javna	MGKP	SREDNJA	Od leta 2022
68		Prepoved GSO	Prepoved sproščanja v okolje gensko spremenjenih organizmov, vključno z novimi žlahtniteljskimi tehnikami (npr. CRISPER Cas in druge)	Niso potrebna	MGKP	VISOKA	Od leta 2021

c) Skupno ukrepanje za zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
69	Skupno ukrepanje (gospodarstvo-kmetijstvo-občine/država) za zmanjševanje toplogrednih plinov na lokalni/regionalni ravni	Vzpostavitev eko regij, spodbujanje krožnega gospodarstva; povečanje % humusne mase/ večje skladiščenje CO2 na kmetijah	Vzpostavitev modelov sodelovanja med gospodarstvom (izpusti toplogrednih plinov) in eko kmetijami (skladiščniki toplogrednih plinov)	Javna, zasebna	Občine, kmetije, podjetja, MKGP, MGRT	SREDNJA	Od leta 2023

d) Izobraževanja za kmete in svetovalce/pospeševalce (biotska pestrost, ekosistemske storitve, podnebne spremembe ...)

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
70	Več svojevrstnega znanja kmetov, zaposlenih tehnologov v podjetjih in svetovalcev/pospeševalcev o pomembnosti biotske pestrosti, ekosistemskih storitvah, podnebnih spremembah, ohranjanju narave in okolja	Večja ozaveščenost in krepitev znanja eko kmetov, tehnologov in svetovalcev/pospeševalcev	Izvedba izobraževanj (vključno z ogledi dobrih praks) za kmete, tehnologe in svetovalce/pospeševalce	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, ZDS, NVO, JSKS/ KGZS, podjetja, GZS-ZKŽP	SREDNJA	Od leta 2021

LITERATURA IN VIRI

Čreda slovenskih hladnokrvnih konj na paši,
avtor: M. Mesarič

6.1 Statistični in drugi podatki (razpoložljivi do 26. 11. 2021)

1. Eurostat, Database. Različne objave s področja kmetijstva, ekološkega kmetijstva.
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/data/database>
2. FiBL, Podatki o ekološkem kmetijstvu v Evropi (Data on organic agriculture in Europe).
<https://statistics.fibl.org/europe.html>
3. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o ekološkem kmetijstvu v Sloveniji 2007–2020.
4. Statistični urad RS. Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva.
<https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/11/58>
5. Statistični urad RS. Objave s področja kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo.
<https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/85/kmetijstvo-gozdarstvo-in-ribistvo>

6.2 Drugi viri

1. Aragon (2020): Merjenje sprememb odnosa do eko izdelkov – raziskava med potrošniki.
2. Bavec, M. in sod. (2001): Ekološko kmetijstvo. Ljubljana, Založba kmečki glas.
3. Evropska komisija (2021): Akcijski načrt za razvoj ekološke pridelave.
4. Evropska komisija (2020): Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030.
5. Evropska komisija (2020): Strategija »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.
6. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (2015): Anketa o kratkih verigah 2014.
7. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (2005): Akcijski načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015.
8. Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 72/18 in 17/19 – popr.).
9. Resolucija o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo si hrano za jutri« (Uradni list RS, št. 25/11).
10. Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoju slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«. (Uradni list RS, št. 8/2020).
11. Slabe, A. M. in sod.(2010): Zaključno poročilo projekta CRP »Analiza stanja in potencialov za rast ponudbe ekoloških proizvodov v luči doseganja ciljev Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015«, ITR, Ljubljana.
12. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (2019): Uradni nadzor ekoloških kmetijskih pridelkov oziroma živil.
13. Uredba (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007 (2018/848).
14. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijstvu – ZKme-1F (Uradni list RS, št. 123/21)

BELEŽKE

Oblikovna zasnova in tehnična realizacija: ART Design, Ljubljana 07/2022